

บทที่ 3

การช่วยเหลือผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาของต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการช่วยเหลือโดยการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาในแต่ละประเทศนั้น ต่างรับไปใช้แตกต่างกันไปตามปรัชญากฎหมาย และวิธีดำเนินการในความเข้าใจถึงการชดเชยค่าเสียหาย และขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจ และอุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละประเทศที่รัฐจะจัดระบบการช่วยเหลือโดยการชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายนั้น ตามกฎหมายของต่างประเทศได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมีระบบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมอยู่ 5 ระบบ¹ คือ

1) ระบบ Damages เป็นการดำเนินคดี ที่ถือว่าเป็นสิทธิทางแพ่ง กฎหมายอาญาไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องค่าเสียหายเลย เป็นการแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาอย่างเด็ดขาด ประเทศที่ถือว่าอาชญากรรมเป็นความผิดต่อรัฐ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน โดยคำร้องขอค่าชดเชยจะแยกจากระบบทางอาญาผู้เสียหายจะสามารถเยียวยาความบาดเจ็บได้จากศาลแพ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2) ระบบ Restitution ที่แม้จะดำเนินการด้วยคำตัดสินของศาล แต่ก็ถือว่าเป็นสิทธิทางแพ่งและเป็นระบบที่พบมากที่สุด แต่ยากในการปรับใช้ในการปฏิบัติงานของศาล เพราะจะต้องเข้าใจความแตกต่างของความผิดทางแพ่งและอาญา และศาลมักปฏิเสธที่จะบังคับคำขอคำร้องนี้ไม่เหมือนคำร้องในคดีแพ่งทั่วไป และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ในอังกฤษผู้เสียหายสามารถยื่นขอได้ในการพิจารณาคดีอาญา ในทางปฏิบัติของคดีที่ศาลอาญามักให้ไปพิจารณาในศาลแพ่งเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องทางแพ่ง ศาลจะได้ไม่ถูกหันเหไปจากการพิจารณาคดีอาญาซึ่งได้แก่ โดมินีกัน ฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ อังกฤษ อิสราเอล นอร์เวย์ สวีเดน ในบางระบบ เช่น อังกฤษ อังกฤษ อิสราเอล ได้กำหนดจำนวนเงินที่ศาลจะสั่งจ่ายชดเชยให้ได้ เพื่อเป็นการป้องกันการหันเหความสนใจของศาลจากคดีอาญา ระบบนี้จึงเพียงให้ความสะดวกในการฟ้องต่อศาลที่ดำเนินคดีอาญาเท่านั้น

¹ สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ชีรภัทรานันท์. (2546). การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย (รายงานสรุปผลการวิจัย). หน้า 21-23.

3) ระบบ Restitution ที่มีลักษณะผสมระหว่างสิทธิทางแพ่งและทางอาญา การดำเนินคดีทำในศาลอาญา ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกดำเนินคดีในศาลแพ่งหรือศาลอาญาก็ได้ การชดเชยมีลักษณะเป็นการลงโทษอยู่ด้วย การชดเชยในระบบนี้แบ่งเป็นสามแบบ

(1) The fine-like restitution or compensation fine เป็นการปรับเพื่อการชดเชย มีลักษณะสินไหมในกฎหมายโบราณของไทย รูปแบบนี้เป็นที่รู้จักในสวิสเซอร์แลนด์ ที่เรียกว่า Busse เยอรมัน นอกจากนี้ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก มีลักษณะเป็นหนี้ทางการเงินที่กำหนดให้ผู้กระทำผิดใช้เป็นเสมือนค่าทำขวัญแก่ผู้เสียหาย และเป็นการเพิ่มโทษของศาลอาญา

(2) เป็นระบบที่คล้ายกับระบบแรก แต่ศาลไม่ถูกจำกัดในการให้ชดเชยค่าเสียหายต่อผู้เสียหาย และอาจให้ผู้กระทำผิดจ่ายเงินมากกว่าความเสียหายที่แท้จริง เช่น สองหรือสามเท่าของความบาดเจ็บจริง ซึ่งพบในกฎหมายบางรัฐของสหรัฐ เช่น ฮาวาย ซึ่งเป็นการลงโทษที่เกินความเสียหายที่แท้จริง ถ้าผู้กระทำผิดชำระเงินครบก็จะปล่อยโดยปราศจากการลงโทษ การใช้วิธีปรับชดเชยแทนการลงโทษ ศาลอาญาจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

(3) เป็นการให้การชดเชยค่าเสียหายเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยุติการดำเนินคดีอาญา ผู้กระทำผิดมีหนี้ต้องชดเชยผู้เสียหาย การดำเนินคดีอาญาจะยุติชั่วคราว และผู้กระทำผิดจะได้รับการปล่อยโดยไม่ลงโทษ มีลักษณะคล้ายกับเงื่อนไขคุมประพฤติ มีบางรัฐในสหรัฐ เป็นต้น

4) ระบบ Compensation มีลักษณะเป็นสิทธิทางแพ่ง และดำเนินคดีในศาลอาญา แต่ได้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนโดยรัฐ ได้แก่ คิวบา ในสมัยก่อนคาสโตร การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายนี้ไม่ใช่โทษ แม้จะเป็นการตัดสินโดยศาลอาญาก็ตาม เป็นการที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่เป็นการแก้ไขความบกพร่องที่ไม่อาจป้องกันผู้เสียหายจากอาชญากรรม คิวบาได้จัดให้มีกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายสะสมขึ้น ซึ่งมีแหล่งรายได้จากหลายทาง โดยเฉพาะค่าปรับที่รัฐปรับให้ผู้กระทำผิดจ่ายแก่รัฐ แต่คิวบาก็มีนโยบายที่พยายามเรียกเงินคืนจากผู้กระทำผิด เงินก็จะกลับมาสู่กองทุน แต่ทางปฏิบัติคิวบาก็ขาดแคลนเงินในกองทุน ไม่เพียงพอต่อการนำไปจ่าย

5) ระบบ Compensation มีคุณลักษณะเป็นกลางและมีกระบวนการพิจารณาคำร้องเป็นพิเศษเป็นการทดแทนโดยรัฐที่ช่วยผู้เสียหายที่มีความจำเป็น เนื่องจากผู้กระทำผิดไม่สามารถชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายให้เพียงพอได้ โดยมีคณะกรรมการค่าตอบแทนความเสียหายพิจารณาคำร้องของผู้เสียหาย เช่น สวิสเซอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ส่วนวิธีพิจารณาว่าด้วยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญานั้น มีวิธีพิจารณาในการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศแตกต่างกันไปตามประวัติศาสตร์การพัฒนากฎหมายและแนวความคิด ตลอดจนนิติวิธีในระบบกฎหมายของแต่ละ

ประเทศ แต่อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งวิธีพิจารณาในการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญาโดยผู้กระทำความผิดตามระบบนิติวิธีทางกฎหมาย เป็น 2 ระบบ ดังนี้

3.1 วิธีพิจารณาว่าด้วยการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปพร้อมกับการพิจารณาในการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิด (Civil Law)

วิธีพิจารณาที่ดำเนินการพิจารณาพิสูจน์ความเสียหายไปพร้อมกับการพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นวิธีพิจารณาที่เน้นวัตถุประสงค์หลักของคดีอาญา ซึ่งก็คือการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย แต่หากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นด้วยแล้วผู้ที่ได้รับความเสียหายก็มีสิทธิที่จะดำเนินการฟ้องร้องในทางแพ่งเพื่อเรียกร้องให้มีการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเป็นคดีแพ่งต่างหากจากคดีอาญา แต่เพื่อให้วิธีพิจารณาในคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องกันเสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกัน จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่มีสิทธิจะเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งสามารถยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายดังกล่าวมาในคดีอาญาได้ และศาลที่พิจารณาคดีอาญามีอำนาจที่จะพิพากษาคดีในส่วนแพ่ง อันเป็นการให้ความสะดวกในการดำเนินคดีกับทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายเพื่อให้ต้องเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเท่าที่จำเป็นและวิธีพิจารณาสามารถเสร็จสิ้นไปได้โดยเร็ว วิธีพิจารณาในลักษณะนี้จึงเป็นวิธีพิจารณาที่เน้นการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ซึ่งเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แต่หากจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายทางแพ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญานั้น ก็ให้ดำเนินการสืบพยานเพื่อพิสูจน์ถึงความเสียหายควบคู่กันไปกับการพิสูจน์ความผิดของจำเลย และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาในคดีส่วนแพ่งต้องยึดถืออันจะส่งผลให้คดีอาญาต้องเน้นเข้าออกไป อันจะมีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลย กฎหมายจึงกำหนดให้การสืบพยานในคดีส่วนแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต้องกระทำเท่าที่จำเป็น หากไม่สามารถทำได้ก็ให้แยกคดีในส่วนแพ่งเพื่อดำเนินคดีเป็นคดีแพ่งต่อศาลส่วนแพ่งต่างหาก ประเทศที่ใช้วิธีพิจารณาความในลักษณะนี้ ได้แก่ ประเทศเยอรมัน และประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

3.1.1 ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศในภาคพื้นยุโรป ที่มีระบบกฎหมายเป็นแบบประมวลกฎหมาย² ซึ่งในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายนั้น การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามักจะเป็นการดำเนินคดีที่ถูกผูกขาดโดยรัฐ โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือองค์กรที่

² See Siexis A. Aronowitz. (1960). *World Factbook of Criminal Justice System; Germany*. p. 892.

ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม การดำเนินการทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นไปในลักษณะที่รัฐเป็นผู้จัดการดูแลเองทั้งหมด ดังนั้นในคดีอาญานั้นเอกชนผู้เสียหายไม่ได้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีมากนัก ทั้งนี้ เพราะว่ารัฐจะเป็นผู้ที่คอยปกป้องผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนแอในการที่จะตอบโต้กับอาชญากรผู้กระทำความผิดเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขของสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ แต่ถึงกระนั้นก็ตามประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายก็ได้ละเลยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเสียทีเดียว กระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น กล่าวได้ว่าได้เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 1980³

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การถกเถียงเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหาย ได้เริ่มต้นจากงานเขียนของ Jung (Jung, ZSTW, 1981) ในการประชุมของอาจารย์ผู้สอนกฎหมายในปี ค.ศ. 1981 (Criminal Law Teachers' Convention) และในปี ค.ศ. 1983 ได้มีการเสนอ “กฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดีกว่าสำหรับผู้เสียหายในคดีข่มขืน” (Bill for Better Protection of Sexual Assault Victims) โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสังคมนิยมเสรีประชาธิปไตย ต่อมาในการประชุมผู้พิพากษาครั้งที่ 55 ปี ค.ศ. 1984 ณ เมือง Humburg มีการถกเถียงเกี่ยวกับสถานภาพของเหยื่อในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และในปี ค.ศ. 1985 อัยการสูงสุดของสาธารณรัฐได้เสนอ “เค้าโครงกฎหมายฉบับแรกเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา”

ในปี ค.ศ. 1986 นายกรัฐมนตรี (Chancellor) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ยื่นร่างกฎหมายเกี่ยวกับ “การปรับปรุงฐานะของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา” ต่อประธานาธิบดีซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับการรับรองโดยกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสังคมนิยมเสรีประชาธิปไตยจนในที่สุดกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา” (Opferschutzgesetz Victims of Crime Protection Act) ก็ได้ถูกประกาศใช้และมีผลบังคับนับแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1987

ปัจจุบันในการที่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในเยอรมันเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกันกับที่ได้เกิดขึ้นในประเทศอื่นๆ กล่าวคือ กระบวนการในการที่ผู้เสียหายจะได้มาซึ่งค่าชดเชยความเสียหายนั้น ผู้เสียหายอาจจะต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นคดีแพ่งต่างหาก หรือในบางกรณีผู้กระทำความผิดก็ไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายได้ เนื่องจากยากจนหรือผู้เสียหายไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ดังนั้น “พระราชบัญญัติชดเชยความเสียหายแก่เหยื่อ” (Victim Compensation Act) โดยรัฐ จึงได้ถูกบัญญัติขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในปี

³ Hans-Heiner Kuhne. (1992). *Victimology Basic Theoretical Concepts and Practical Implications, in Victimology and Victim's Rights*, cd. p. 89.

ค.ศ. 1976⁴ เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยการชดเชยความเสียหายจากการที่ต้องตกเป็นผู้เสียหาย และเป็นการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เสียหายหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการเรียกร้องค่าเสียหาย

กล่าวได้ว่าผู้เสียหายในคดีอาญา ในประเทศเยอรมนีมีสิทธิจำกัดในการดำเนินกระบวนการทางอาญา แม้ว่าจะได้มีการเสนอให้มีการขยายสิทธิของผู้เสียหาย เช่น ในปี 1987⁵ ได้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาซึ่งมีผลให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินคดี และสามารถเข้าถึงข้อมูลในคดีได้ แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิประการนี้ของผู้เสียหายต้องเป็นการดำเนินการโดยนักกฎหมาย

ผู้กระทำผิดในคดีหมิ่นประมาท และคดีทำร้ายร่างกาย อาจจะถูกดำเนินคดีโดยการร้องขอของผู้เสียหายในกรณีของความผิดอาญาร้ายแรง ผู้เสียหายในคดีอาญาอาจจะริเริ่มกระบวนการดำเนินคดีโดยการฟ้องคดีเอง โดยปราศจากการได้รับการช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการ การดำเนินการฟ้องร้องคดีโดยเอกชน ผู้เสียหายนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในคดีที่อัยการไม่ดำเนินการฟ้องร้องคดีนั้น เนื่องจากว่าไม่ก่อประโยชน์ให้แก่สาธารณะ อีกทั้งการกระทำความผิดตามมาตรา 380 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Stpo) เช่น ความผิดฐานบุกรุก ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น ผู้กระทำผิดอาจจะถูกดำเนินคดีโดยการฟ้องร้องโดยเอกชนผู้ได้รับความเสียหาย หากว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณีไม่ประสบความสำเร็จ กระบวนการดำเนินคดีโดยการที่เอกชนฟ้องร้องคดีเองนี้ ผู้เสียหายดำเนินคดีในบทบาทอย่างเดียวกับอัยการ แต่ไม่สามารถที่จะเรียกร้องการช่วยเหลือจากพนักงานตำรวจได้ อีกทั้งพนักงานอัยการยังสามารถเข้าดำเนินคดีดังกล่าวเมื่อใดก็ได้ (มาตรา 377 II Stpo)

ภายใต้บทบัญญัติของมาตรา 395 (Stpo) บุคคลผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงสามารถเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ ในกรณีนี้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงสำนวนของพนักงานอัยการได้เช่นเดียวกับสิทธิในการได้ใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานที่มีการรับรองแล้วและสิทธิในการอุทธรณ์ แต่ผู้เสียหายไม่มีบทบาทในการทำคำพิพากษาผู้กระทำผิด

กรณีของการคุ้มครองผู้เสียหายนั้น ได้มีการตีความเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหาย โดยให้รวมถึงการให้ผู้เสียหายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดี มีลักษณะที่เป็นกฎเกณฑ์โดยได้กำหนดไว้ให้เป็นข้อบังคับหรือแบบแผนปฏิบัติการของศาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

⁴ Ibid. p. 90.

⁵ Wumer F. Eoke and Matthew W. Finkin. (1996). **Introduction to German Law.** pp. 425-426.

ในที่นี้ทำให้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความพอใจตามปกติในกระบวนการพิจารณารับเท่าที่เกี่ยวข้อกับสถานภาพของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม⁶

ในประเทศเยอรมนี ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายทั้งสำหรับความเสียหายทางทรัพย์สิน ทางร่างกาย รวมถึงความเสียหายทางศีลธรรมด้วย ซึ่งการชดเชยนี้จะรวมถึงความเสียหายต่อความรู้สึก เช่น ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหญิงอื่น อันถือเป็นอาชญากรรมที่ขัดต่อศีลธรรม หญิงที่ถูกข่มขืนมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชย แม้ว่าไม่มีความเสียหายทางทรัพย์สิน หรือทางร่างกาย เพราะเป็นการถูกทำร้ายในทางจิตใจ เสรีภาพ ซึ่งสิทธิที่จะรับค่าชดเชยนี้จะติดตัวผู้เสียหายไปตลอดชีวิต นอกจากนี้การชดเชยยังรวมถึงความเสียหายในทางอ้อมอีกด้วย เช่น ค่าทำศพ ค่าอุปการะผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้ตายโดยผู้ตายมีหน้าที่ในการเลี้ยงดู ซึ่งอาจจำเป็นเงินปีอันเป็นไปตามหลักการทดแทนความเสียหายต่อบุคคลที่สาม (Drittschadensersatz)

ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้มีการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำ ความผิดได้ก่อนที่จะดำเนินคดีในศาลแพ่ง และสามารถดำเนินคดีในศาลอาญาเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายได้ด้วย ที่เรียกกันว่า Adhesion Procedure ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องสำหรับความเสียหายในทางทรัพย์สินที่เกิดขึ้นนอกจากความผิดอาญา ซึ่งศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาได้ไม่เกิน 1000 มาร์กเยอรมัน หรือหากดำเนินการในศาลแขวงผู้เสียหายต้องแจ้งการดำเนินคดีโดยเร็วที่สุดพร้อมทั้งแจ้งข้อเท็จจริงเท่าที่เป็นไปได้ในการยื่นคำร้องในคดีอาญา โดยศาลจะไม่พิจารณาคำร้องให้มีการชดเชยใน 2 กรณี ดังต่อไปนี้

- 1) กรณีไม่พบความผิดของผู้ถูกกล่าวหา และไม่มีคำสั่งเพื่อความปลอดภัย หรือคำร้องไม่มีมูล
- 2) กรณีที่การพิจารณาคำร้องให้มีการชดเชยค่าเสียหายจะทำให้คดีอาญาขัดออกไป โดยเฉพาะคดีที่ไม่เหมาะสมที่จะดำเนินคดีในศาลอาญา หรือกรณีคำร้องไม่อาจยอมรับได้ เช่น การชดเชยนั้นขัดต่อการพิจารณา

หากคำร้องของผู้เสียหายมีมูล ศาลจะพิจารณาคัดสินคดีเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำ ความผิดอาญาของจำเลย ซึ่งการตัดสินคดีก็ไม่จำกัดอยู่บนพื้นฐานของคำร้องเท่านั้น ศาลจึงอาจตัดสินเพื่อความสงบและเพื่อความปลอดภัยได้ แต่ถ้าหากคำร้องขอให้มีการชดเชยค่าเสียหายไม่เป็นที่ยอมรับ ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ไปพิจารณาที่ศาลอื่น สำหรับจำนวนค่าเสียหายที่ศาลจะกำหนดนั้น เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนด โดยพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พยานหลักฐาน

⁶ Michael Wurger. (1997, February). **Victim Rights and Compensation in an international Comparison; France, Austria, Germany, Maxplank Institute For Foreign and International Criminal Law.** pp. 1-5.

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สาเหตุที่แท้จริงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการตัดสินใจของศาล จะต้องให้เหตุผลประกอบในคำพิพากษาคด้วย

นอกเหนือจากการให้สิทธิผู้เสียหายที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากจำเลยแล้ว ประเทศเยอรมนียังมีโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย (Crime victim compensation program) โดยผู้ที่สามารถร้องขอ ได้แก่ ผู้เสียหายและทายาทของผู้เสียหาย โดยจะต้องรายงานอาชญากรรมต่อพนักงานตำรวจและให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดเกี่ยวกับการบาดเจ็บ การสูญเสียชีวิตหรือความเสียหายหรือสูญหายของทรัพย์สิน ค่าตอบแทนความเสียหายดังกล่าว รวมถึงค่ารักษาพยาบาลร่างกายและสภาพจิตใจ การฟื้นฟูและบำบัดร่างกาย ค่าใช้จ่ายในพิธีศพ ค่าเลี้ยงดูบุตร ค่าบริการในการหางานใหม่ ฯลฯ⁷ โดยค่าตอบแทนดังกล่าวกฎหมายมิได้กำหนดเพดานขึ้นสูงไว้อย่างใด โดยหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องนี้ คือ Ministry of Work and Social Order

3.1.2 ประเทศฝรั่งเศส

การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ถือหลักว่าอำนาจฟ้องคดีอาญาเป็นของรัฐ โดยมีอัยการในฐานะตัวแทนของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ ประชาชนอาจมีส่วนในการใช้อำนาจฟ้องคดีอาญาได้ก็แต่เฉพาะในกรณีที่เป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญานั้นเอง ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 1 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดเป็นหลักว่า “การดำเนินคดีอาญาเพื่อการลงโทษนั้นจะเริ่มขึ้นและดำเนินได้โดยผู้พิพากษาหรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้” และมาตรา 1 วรรคสองได้กำหนดว่า “การดำเนินคดีอาญา อาจเริ่มขึ้นได้โดยฝ่ายผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้” กรณีเช่นนี้ สำหรับการดำเนินคดีอาญาในฝรั่งเศสผู้เสียหายมิได้เป็นผู้ฟ้องคดีอาญาโดยตรงคงได้เพียงยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาผู้กระทำความผิดต่อศาลอาญา ซึ่งผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาสอบสวนเพื่อเป็นคู่ความทางแพ่ง ซึ่งศาลจะมีการส่งคำร้องให้แก่พนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการขอให้ศาลเปิดการสอบสวน เมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องแล้ว จะพิจารณาขอให้ศาลมีคำสั่งรับหรือไม่รับผู้เสียหายเป็นคู่ความทางแพ่ง และขอให้สอบสวนหรือไม่สอบสวนบุคคลใดก็ได้ เพื่อบังคับให้พนักงานอัยการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล อาจเรียกว่าเป็นการยื่นฟ้องคดีอาญาในทางอ้อมนั่นเอง เพราะศาลอาญาจะพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาข้อกล่าวหา

⁷ The Act on Compensation for Victims of Violent Acts. ตราเมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 1985 แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1993: กำหนดหน้าที่ให้รัฐจัดการดูแลผู้เสียหายที่ได้รับเคราะห์จากการกระทำทางอาชญากรรมรุนแรงโดยเจตนา หลักการของกฎหมายนี้คือ ให้ค่าตอบแทนในด้านสุขภาพและเศรษฐกิจอื่นเป็นผลจากอันตรายด้านร่างกายที่เกิดจากการกระทำอย่างรุนแรง.

ในคดีอาญานั้นก่อนแล้ว⁸ ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งของฝรั่งเศสมักจะใช้เวลานานยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสูง ด้วยเหตุนี้ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงชอบที่จะเรียกค่าเสียหายในทางอาญา โดยยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดี⁹ การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความผิดอาญา ผู้เสียหายจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาเพื่อให้สอบสวนไปพร้อมคดีแพ่ง พร้อมทั้งวางเงินประกัน ตามที่ผู้พิพากษากำหนด ผู้พิพากษาจะส่งคำร้องนี้ไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะต้องดำเนินคดีอาญาในการกระทำครั้งเดียวกันนั้น ซึ่งการดำเนินคดีของผู้เสียหายดังกล่าวจะเป็นผลให้อัยการต้องถูกบังคับให้ดำเนินคดีอาญาไปด้วย¹⁰ อย่างไรก็ตามผู้ที่ฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดทางอาญาถ้าได้กระทำไปโดยไม่มีเหตุผลสมควรหรือโดยประมาท ย่อมมีโทษทางอาญาและฝ่ายผู้ถูกฟ้องอาจขอให้ใช้วิธีพิจารณารวบรัดฟ้องเรียกค่าเสียหายในการที่ตนถูกฟ้องโดยไม่มีเหตุผลสมควรได้ ตามหลักการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้น ผู้มีอำนาจฟ้องคดีดังกล่าวได้ต้องเป็นผู้เสียหายซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ในส่วนบุคคลธรรมดาจะฟ้องคดีดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเสียหายทางทรัพย์สิน ทางกาย หรือทางจิตใจโดยตรงจากการกระทำผิดทางอาญานั้น ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3 วรรคสอง แต่ในส่วนนิติบุคคลต้องดูเป็นกรณีๆ ไป ดังเช่นกรณีของสหภาพวิชาชีพ (Syndicate professionals) คำพิพากษาศาลฎีกาลงวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1913 วางหลักว่าสหภาพวิชาชีพสามารถดำเนินการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ เพราะเป็นการฟ้องเพื่อป้องกันผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิก ส่วนนิติบุคคลอื่นๆ ต้องดูว่ามีวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ป้องกันประโยชน์ส่วนรวมและกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้หรือไม่ด้วย นอกจากนี้ตาม มาตรา 3 วรรคหนึ่งและมาตรา 4 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติให้ฟ้องคดีอาญาสินไหม (คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา) พร้อมกับการฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่พิจารณาความอาญาได้ ทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิจะฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาได้ 2 ทาง คือ

- 1) ฟ้องต่อศาลแพ่ง
- 2) ฟ้องต่อศาลอาญา

ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลแพ่งก็จะมีฐานะอย่างโจทก์ในคดีแพ่ง คือ ต้องดำเนินคดีไปตามกฎหมายแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้โดยอิสระอัยการจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้เสียหายจะฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลแพ่งแล้วอัยการคงมีสิทธิฟ้องคดีอาญา

⁸ อุดม รัฐอมฤต. เล่มเดิม. หน้า 247-248.

⁹ A.V. Sheeham. (1975). **Criminal Procedure in Scotland and France**, EDINBURGH. p. 21.

¹⁰ กิตติ บุศยพลาการ. (2523). **ผู้เสียหายในคดีอาญา**. หน้า 24 – 25.

ต่อศาลอาญาได้ แต่ถ้าผู้เสียหายนำคดีไปฟ้องต่อศาลอาญาก็จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วกว่าฟ้องต่อศาลแพ่ง แต่ถ้าไม่เป็นจริงดังฟ้องอาจมีความผิดฐานฟ้องเท็จและจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้อีกฝ่ายหนึ่งรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีด้วย แต่ผู้เสียหายมีสิทธิจะถอนฟ้องแล้วนำคดีไปฟ้องต่อศาลแพ่งได้ ในส่วนการรับฟังพยานหลักฐาน เมื่อกฎหมายให้สิทธิผู้เสียหายสามารถเลือกฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลแพ่งหรือศาลอาญาก็ได้ โดยถ้าเลือกฟ้องที่ศาลแพ่งการดำเนินคดีต้องเป็นไปตามกฎหมายแพ่งและวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่พนักงานอัยการยังคงมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลอาญาได้ ดังนั้นศาลทั้งสองคือ ศาลแพ่งและศาลอาญาต่างพิจารณาคดีเดียวกันแต่พิจารณาคนละด้าน ศาลแพ่งพิจารณาคดีในส่วนแพ่ง ศาลอาญาพิจารณาคดีในส่วนอาญาทำให้อาจเกิดปัญหาว่าศาลทั้งสอง คือ ศาลอาญาและศาลแพ่งอาจฟังข้อเท็จจริงแตกต่างกัน เพราะกระบวนการพิจารณาทางแพ่งและทางอาญาไม่เหมือนกัน และจำนวน 2 ส่วนนี้อาจมีพยานหลักฐานแตกต่างกันได้ เมื่อศาลสองศาลฟังข้อเท็จจริงในเรื่องเดียวกันความเสียหายก็เกิดขึ้น จึงจำเป็นที่ศาลใดศาลหนึ่งในสองศาลต้องมีอำนาจชี้ขาดข้อเท็จจริงซึ่งอีกศาลหนึ่งจำต้องถือตาม ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส จึงถือหลักว่าข้อเท็จจริงที่ศาลอาญาพิพากษาชี้ขาดแล้วย่อมทำให้ศาลแพ่งต้องถือตามข้อเท็จจริงนั้น ในประมวลกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีบทบัญญัติชัดเจนในเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ตามความเห็นทางศาลและนักนิติศาสตร์เห็นพ้องกันว่าเป็นหลักทั่วไปที่ใช้บังคับได้ทั้งนี้กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส มาตรา 3 วรรคสอง ได้กล่าวรับรองว่า “เมื่อเจ้าทุกข์เป็น โจทก์ฟ้องความรับผิดชอบทางแพ่งต่อศาลแพ่งแล้วศาลจะหยุดการพิจารณารอการชี้ขาดของคดีอาญาซึ่งได้ฟ้องขึ้นก่อนแล้วหรือกำลังฟ้องขึ้นในระหว่างคดีแพ่งนั้น”¹¹

ดังนั้นในประเทศฝรั่งเศส ผู้เสียหายจึงมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้มีการชดเชยในคดีอาญา โดยถือว่าเป็นคำร้องขอชดเชยในทางแพ่ง ผู้เสียหายหรือทนายทในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายอันเป็นผลมาจากอาชญากรรม ซึ่งตามกฎหมายฝรั่งเศส มองว่า คำร้องขอให้มีการชดเชยความเสียหายนี้มีลักษณะเป็นการดำเนินคดีทางแพ่ง ไม่ใช่คำร้องทางอาญา (Action civile) แต่สามารถดำเนินการในศาลที่พิจารณาคดีอาญาได้ และศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งชดเชยค่าเสียหายไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเป็นความเสียหายในทางทรัพย์สินหรือความเสียหายทางศีลธรรม ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกดำเนินคดีอาญาหรือในคดีแพ่ง ถ้าผู้เสียหายเลือกที่จะดำเนินการในศาลแพ่งก็เป็นการดำเนินคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งทั่วไป แต่คำพิพากษาส่วนแพ่งจะต้องไม่ขัดกับคำพิพากษาในคดีอาญา ถ้าคำร้องของผู้เสียหายดำเนินการในศาลอาญา ก็ถือว่าการร้องนี้เป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา แต่ก็ยังถือว่าเป็น

¹¹ ไพจิตร สวัสดิสาร. (2528). ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ. หน้า 761.

คำร้องทางแพ่ง ผู้เสียหายจึงสามารถแสดงหลักฐานได้อย่างคดีแพ่ง และผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะเปลี่ยนไปดำเนินคดีในศาลแพ่งก็ได้

นอกจากนี้ การเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสยังสามารถร้องขอต่อคณะกรรมการวินิจฉัยให้ชดเชยค่าเสียหาย โดยมีคณะกรรมการกองทุนเพื่อประกันภัยความเสียหายจากการก่อวินาศภัยและการกระทำความผิดอื่นทางอาญา เป็นผู้จ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-3 ถึงมาตรา 706-15 ดังนี้

กฎหมายฝรั่งเศส ได้กำหนดเงื่อนไขของการที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม หากการกระทำความผิดทำให้ผู้เสียหายต้องเสียชีวิต ไร้สมรรถภาพถาวร หรือไร้สมรรถภาพอย่างสิ้นเชิงในการที่จะประกอบการทำงานเป็นเวลาอย่างน้อย 3 เดือน สำหรับ “การกระทำความผิดอาญา” นั้นมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่ความผิดที่มีโทษระดับสูง (Crime) จนถึงความผิดที่มีโทษระดับกลาง (Delit) และแม้ความผิดนั้นจะเป็นความผิดที่นิรโทษกรรมได้หรือไม่ก็ตาม ก็อยู่ในความหมายของการกระทำความผิดอาญานี้ และไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะถูกติดตามจับกุมตัวมาได้หรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้การเรียกร้องให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาอาจใช้กับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 706-4 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ น้อ โกง หรือขโมย ไม่ได้รับการเยียวยาหรือได้รับการชดเชยค่าเสียหายไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับดังกล่าวจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้นั้นตกอยู่ในสภาพที่สิ้นไร้ปัจจัยในการช่วยเหลือตนเอง

ความเสียหายที่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาพึงได้รับชดเชยนั้นครอบคลุมถึงความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ เช่น การไร้ความสามารถชั่วคราวหรือถาวร ไม่ว่าจะบางส่วนหรือไร้สมรรถภาพโดยสิ้นเชิง การเสียไปซึ่งความช่วยเหลือทางการเงินซึ่งผู้เสียหายมีหน้าที่ต่อผู้ใกล้ชิด ค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวเนื่องกับความเสียหาย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา ค่าเครื่องมือและค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนสถานที่อยู่อาศัย การขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่สาม และในกรณีที่ผู้เสียชีวิต ยังหมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ และค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ด้วย ทั้งนี้การเยียวาดังกล่าวครอบคลุมไปถึงค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ความเจ็บปวดทรมานร่างกาย และจิตใจที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา ความเสียหายจากการเสียโฉม ความเสียหายต่อสมรรถภาพทางเพศ และความเสียหายที่เกิดจากการขาดไร้อุปการะเลี้ยงดู ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายด้วย สำหรับในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีให้ผู้รับผิดชดเชยในทางแพ่ง และศาลได้มีคำพิพากษาให้จ่ายเงินเป็นจำนวนสูงกว่าที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ผู้เสียหายอาจ

ร้องขอต่อคณะกรรมการเพื่อขอค่าเสียหายเพิ่มขึ้นถึงจำนวนเงินที่ศาลได้กำหนดให้ได้ ทั้งนี้ภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่มีคำพิพากษาของศาล อย่างไรก็ตามการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการกระทำบางประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย การเยียวยาความเสียหายอาจถูกปฏิเสธทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ได้

กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นในแต่ละเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ซึ่งอำนาจของคณะกรรมการจะมีลักษณะเป็นอำนาจของศาลแพ่ง และมีอำนาจตัดสินได้ทุกชั้นศาล โดยคณะกรรมการนั้นประกอบด้วยผู้พิพากษา 2 คนที่มาจากศาลชั้นต้น โดยคนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นประธาน และมีบุคคลภายนอกอีก 1 คน นอกจากนั้นยังมีกรรมการสำรองอีก 3 คน โดยเป็นผู้พิพากษา 2 คน และบุคคลภายนอกอีก 1 คน ที่จะปฏิบัติหน้าที่แทนในกรณีที่กรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยคณะกรรมการมีอำนาจสั่งดำเนินการพิจารณาในด้านพยานหลักฐาน เช่น ให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ส่งหลักฐานเอกสารใดๆ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาจ่ายค่าเสียหาย

เมื่อกองทุนเพื่อประกันความเสียหายจากการก่อวินาศภัยและการกระทำความผิดอื่นทางอาญา ซึ่งมีหน้าที่จ่ายเงินค่าเสียหายตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจัยให้ชดเชยค่าเสียหายได้จ่ายค่าเสียหายไปแล้ว ถ้าต่อมาภายหลังผู้เสียหายนั้นได้รับเงินช่วยเหลือหรือค่าเสียหายจากหน่วยงานอื่นในความเสียหายเดียวกันนั้น กองทุนดังกล่าวมีสิทธิขอให้คณะกรรมการสั่งคืนค่าเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ซึ่งกองทุนสามารถใช้สิทธินี้โดยวิธีใดก็ได้ที่เป็นไปได้ รวมทั้งการเข้าสืบสิทธิของผู้เสียหายที่มีกับผู้รับผิดชอบในความเสียหาย ซึ่งการใช้สิทธิเรียกเงินคืนนี้ไม่มีเพดานจำกัด ทั้งนี้ภายในวงเงินที่กองทุนต้องรับภาระอยู่¹²

3.2 วิธีพิจารณาว่าด้วยการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่แยกออกจากระบวนการพิจารณาในการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิด (Common Law)

ระบบวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศกลุ่มนี้ เป็นระบบวิธีพิจารณาแบบทวิภาค คือภาคการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของจำเลยและภาคการพิจารณาพิพากษา โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความจะมีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์ในการต่อสู้กับการใช้อำนาจของรัฐในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลให้กฎหมายวิธีพิจารณาความมีจุดมุ่งหมายที่จะจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ ระบบกฎหมายนี้จึงต้องการให้มีการยอมรับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในขณะเดียวกันก็มีแนวความคิดในการยอมรับผลในทางปฏิบัติเพื่อให้ความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่

¹² อุดม รัฐอมฤต, วีรศักดิ์ แสงสารพันธ์, สรียา วิริโยสุทธิกุล และคณะ. (2550). การคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (รายงานฉบับสมบูรณ์). หน้า 30-35.

ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ วิธีพิจารณาความอาญาจึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ภาค โดยในภาคแรกเป็นการพิจารณาความรับผิดทางอาญาของจำเลยจะมีลักษณะเป็นกฎหมายที่คุ้มครองจำเลยจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่สามารถพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดตามฟ้อง โดยพิจารณาเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำและเจตนาชั่วร้าย¹³ ของจำเลยว่าเพียงพอตามที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ การรับฟังพยานหลักฐานจะอยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ทำให้พยานหลักฐานบางชนิดที่อาจกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของจำเลยจะถูกจำกัดไม่ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ส่วนภาคการพิจารณาพิพากษานั้นเป็นการวินิจฉัยถึงความรับผิดตามกฎหมายของผู้กระทำความผิด ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่ได้พิจารณาพิสูจน์ความผิดของจำเลยแล้ว

ในประเทศที่ใช้วิธีพิจารณาในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในลักษณะนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และแคนาดา เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะใช้วิธีพิจารณาในเรื่องการชดเชยให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก็ต่อเมื่อได้มีการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดแล้ว

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 ระบบกระบวนการบริหารยุติธรรมทางอาญาได้เปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงในเรื่องเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย (Compensating victims of crime) ซึ่งแต่เดิมผู้เสียหายในคดีอาญาจะต้องฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น จากการกระทำความผิดอาญา โดยการฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก ทั้งนี้สภา Congress ได้มีการตรากฎหมายคำสั่งชดเชยค่าเสียหายให้แก่เหยื่อ (Mandatory Victims Restitution Act 1996 หรือ MVRA) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1996 ทั้งนี้ ในการตรากฎหมายระดับสหพันธรัฐดังกล่าวเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มสิทธิเหยื่ออาชญากรรมทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม โดยกฎหมาย MVRA ได้รวบรวมกระบวนการในการออกคำสั่งชดเชยค่าประกันความเสียหายและกำหนดบทบังคับให้ผู้กระทำผิดชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำผิดภายหลังมีการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดโดยกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในคำพิพากษาของคดีอาญา ทำให้การออกคำสั่งของศาลมีความกว้างขวางครอบคลุมการชดเชยโดยคำนึงถึงความเสียหายเป็นฐาน¹⁴

¹³ Mens Rea.

¹⁴ Matthew Spohn. (2001). "A Statutory Chameleon: The Mandatory Victim Restitution Act's Challenge to the Civil/Criminal Divide." 86 IOWA LAW REVIEW. p. 1013.

ทั้งนี้ แนวคิดที่สำคัญของกฎหมาย MVRA คือการให้อำนาจศาลที่พิจารณาคดีอาญาสั่งให้มีการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงเต็มจำนวนในคดีที่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลต้องสั่งให้ฝ่ายจำเลยชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาพในทางเศรษฐกิจของจำเลย ซึ่งถูกพิพากษาลงโทษแล้วนั้น โดยเฉพาะในคดีต่อไปนี้¹⁵

1) อาชญากรรมร้ายแรง (A crime of violence) ที่ได้ให้คำนิยามในประมวลกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐ

2) การกระทำความผิดต่อทรัพย์สิน (An offense against property) ซึ่งกระทำ โดยการฉ้อโกง หรือการหลอกลวง (Fraud) หรือการฉ้อโกงโดยผ่านสื่อวิทยุหรือโทรทัศน์

3) การกระทำความผิดอาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สินบนเกี่ยวกับผลผลิตของผู้บริโภค (Tampering with consumer products) และ

4) การกระทำความผิดทางเพศ

5) การแสวงหาประโยชน์จากการค้ากาม หรือกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ และการใช้ความรุนแรงต่อสมาชิกในครอบครัว (Domestic violence)

ข้อยกเว้นสำหรับการออกคำสั่งชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายดังที่ได้กล่าวมา ก็คือในกรณีของการกระทำความผิดต่อทรัพย์สิน ถ้าหากว่าศาลค้นพบข้อเท็จจริงว่า

1) จำนวนของผู้เสียหายมีจำนวนมากจนการชดเชยค่าเสียหายไม่สามารถปฏิบัติได้

2) การวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุหรือ จำนวนความสูญเสียของผู้เสียหายจะทำให้เกิดความยุ่งยาก หรือทำให้การพิพากษาคดีล่าช้าลงไป เพราะเหตุการณ์ชดเชย ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดนั้น เป็นการสร้างภาระที่หนักเกินไปแก่กระบวนการพิพากษาคดี

นอกจากนี้แล้ว กระบวนการในการสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ยังได้นำไปใช้เป็นเงื่อนไขในขั้นตอนการคุมประพฤติผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยด้วย

ในกรณีนั้นได้มีผู้ได้รับความเสียหายหรือเหยื่อซึ่งต้องทนทุกข์ทรมานทางร่างกาย หรือการสูญเสียที่เป็นตัวเงิน โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลจะออกคำสั่งให้ชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลอื่นนอกจากผู้เสียหายได้ ถ้าหากว่าเป็นการตกลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่อรอง อย่างไรก็ตาม ในการที่ศาลจะสั่งให้จำเลยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่ความผิดอาญาเป็นผลให้เกิดความเสียหายหรือทำให้ทรัพย์สินของผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

¹⁵ 18.U.S.C. 3663 A.

(1) ให้จำเลยคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เจ้าของทรัพย์สินนั้นมอบหมาย

(2) ถ้าการคืนทรัพย์สินไม่อาจทำได้ ศาลจะสั่งให้จำเลยชดเชยราคาทรัพย์สินในวันที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำลาย หรือราคาทรัพย์สินในวันที่ศาลมีคำพิพากษา

2) ในกรณีที่ความผิดอาญาเป็นผลให้ร่างกายของผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ (Bodily injury) ศาลจะสั่งให้

(1) จ่ายค่าเสียหายในจำนวนเท่ากับค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการทางการแพทย์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาลผู้เสียหาย

(2) จ่ายค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย

(3) ชดเชยค่าขาดรายได้ของผู้เสียหายอันเป็นผลจากการกระทำความผิดนั้น

ผู้พิพากษามีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะมีคำสั่งชดเชย แม้ว่าจะมีคำสั่งให้ชดเชย ทั้งที่จำเลยไม่สามารถจ่ายเงินค่าชดเชยได้ก็ตาม และในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ หรือพบว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงในชั้นพิจารณาข้อมูลต่างๆ ที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าผู้เสียหายจากอาชญากรรมได้รับความเสียหาย ในระหว่างสืบสวนของหน่วยงานคุมประพฤติของสหรัฐ (U.S. Probation Office) โดย U.S. Attorney Office จะเป็นผู้จัดเตรียม เจ้าหน้าที่จะมอบหมายให้ทำการสืบประวัติของจำเลย และเตรียมเสนอรายงานให้ศาลประกอบการพิจารณาทำคำพิพากษาที่เหมาะสม

ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้น โดยมากจะเป็นค่าใช้จ่ายทางตรง เช่น การชดเชยให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ค่ารักษา ค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพของจิตใจ ค่าเสียหายที่ขาดความสามารถอย่างถาวร ค่าขาดรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการที่ต้องเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรม เช่น การเดินทาง เป็นต้น

การพิจารณาเพื่อมีคำสั่งชดเชยนั้น ศาลจะสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำการรวบรวมเพื่อรายงานต่อศาลก่อนพิพากษา โดยในรายงานนั้นจะรวบรวมบัญชีความเสียหายต่างๆ ของผู้เสียหายแต่ละคน หนี้ค่าชดเชยในกรณีที่มีการตกลงกัน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของจำเลยแต่ละคน ซึ่งถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถกำหนดจำนวนได้แน่นอน เจ้าพนักงานคุมประพฤติต้องรายงานให้ศาลทราบ

การพิจารณาพิพากษาของศาลนั้น หลังจากที่มีการตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะสอบถามผู้เสียหายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อความสมบูรณ์ของคำแถลงผลกระทบของเหยื่อ (Victim Impact Statement) ซึ่งคำแถลงนี้จะอนุญาตให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้อธิบายผลต่างๆ ที่เกิดขึ้น จากการกระทำของจำเลย ทั้งด้านการเงิน ด้านสังคม ด้านจิตใจ หรือการรักษา ศาลจะพิจารณาเพื่อมีคำสั่งให้ชดเชยความเสียหายจากพยานหลักฐานที่สมบูรณ์และ

ถูกต้องในการเยียวยาความเสียหายทางการเงินที่ผู้เสียหายได้รับ อันเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับชดใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

ส่วนในขั้นตอนบังคับคดีนั้น จะมีหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงิน (Financial Litigation Unit) หรือ FLU ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับให้เป็นไปตามคำสั่งชดใช้ตามคำพิพากษาโดยหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงินจะติดตามบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งให้ชดใช้ตามคำพิพากษา โดย FLU จะติดตามบังคับให้ชดใช้ตามคำสั่งเป็นเวลา 20 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา โดยจะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนในการรวบรวมหนี้ทางการเงินเพื่อเป็นประกันว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะได้รับการชดใช้เต็มตามความเสียหาย

นอกจากนี้ รัฐยังมีบทบาทในการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหาย (Compensation) โดยใน 50 มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้ง District of Columbia และ U.S. Virgin Islands มีการดำเนินการตามโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เหยื่อในอาชญากรรมที่รุนแรงหรืออาชญากรรมประเภทอื่น มลรัฐแต่ละแห่งบริหารโครงการของตนตามกฎหมายของแต่ละมลรัฐ กระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้เงินทุนสนับสนุน ตลอดจนให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคแก่มลรัฐต่างๆ

ในกรณีเหยื่ออาชญากรรมก่อการร้าย (Victims of Terrorist Acts) นั้นค่าตอบแทนความเสียหายจะจ่ายให้แก่พลเมืองที่อาศัยอยู่ในมลรัฐ และผู้ที่มีใจพลเมืองของมลรัฐ ซึ่งได้รับอันตรายแก่ตน อันเกิดจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นภายในมลรัฐนั้นๆ หรือในกรณีเป็นพลเมืองชาวอเมริกันสำหรับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนอกประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้ที่มีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนความเสียหาย ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ทายาทของเหยื่ออาชญากรรม ผู้ถูกฆาตกรรม ญาติของเหยื่ออาชญากรรม

ผู้ที่มีสิทธิร้องขอจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายในมลรัฐที่อาชญากรรมเกิดขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจะพิจารณาจากเอกสารต่างๆ ที่ยื่นว่าผู้ที่ยื่นคำร้องมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายและมีความสูญเสียทางการเงินหรือไม่ ในมลรัฐส่วนใหญ่เหยื่ออาชญากรรมสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งปฏิเสธคำร้องขอหรือจำนวนค่าตอบแทนความเสียหาย

มลรัฐส่วนใหญ่จะจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายจำนวนขั้นสูงระหว่าง 15,000-25,000 ดอลลาร์สหรัฐ แต่จะมีบางมลรัฐซึ่งไม่มากนักที่จ่ายสูงกว่าหรือต่ำกว่าจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายดังกล่าว

ในมลรัฐส่วนใหญ่ ค่าตอบแทนความเสียหายจะครอบคลุมค่ารักษาพยาบาล ค่าปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิต ค่าชดเชยจากการสูญเสียการจ้างงานในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมกลายเป็นคนพิการ ค่าเลี้ยงดูสำหรับทายาทของเหยื่อที่ถูกฆาตกรรม และค่าทำศพ นอกจากนี้ ในหลายมลรัฐ ค่าตอบแทนความเสียหายยังครอบคลุมถึงค่าเดินทางเพื่อรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหางานใหม่ให้เหยื่ออาชญากรรม การทำความสะอาดสถานที่ที่เกิดการฆาตกรรมในกรณีที่เป็นบ้านที่พักอาศัย ค่าชดเชยทรัพย์สินส่วนตัว ตลอดจนการบำบัดฟื้นฟู¹⁶

3.2.2 ประเทศออสเตรเลีย

พระราชบัญญัติเหยื่ออาชญากรรม (Victims of Crime Act 2001) ของมลรัฐออสเตรเลียใต้ (South Australia) ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายทางอาชญากรรม ค.ศ. 1978 (Criminal Injuries Compensation Act 1978) ให้สิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย (Compensation) และได้รับการชดเชยโดยผู้กระทำผิด (Restitution) โดยให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะมีคำขอในนามของผู้เสียหายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาาคิดอาญาที่จะเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายหรือค่าตอบแทนความเสียหาย โดยควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวแก่ผู้เสียหาย และนำเสนอข้อมูลของผู้เสียหายที่เกี่ยวกับคำร้องขอดังกล่าวต่อศาล

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม (Victims Services) ซึ่งปรากฏในรัฐ New South Wales โดยพระราชบัญญัติการช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ. 1996 (Victims Support and Rehabilitation Act 1996) บัญญัติให้ผู้อำนวยการศูนย์สามารถเริ่มกระบวนการขอให้จำเลยชดเชยความเสียหาย (Restitution proceedings) เพื่อให้ Victims Compensation Tribunal มีคำสั่งชั่วคราวให้ชดเชย (Provisional Order for Restitution) ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะคัดค้านโดยยื่นคำร้องคัดค้าน (Notice of Objection) แต่หากจำเลยไม่ยื่นคำร้องคัดค้านภายใน 28 วัน Tribunal อาจยืนตามคำสั่งชั่วคราวสั่งให้จำเลยจ่ายเงินเต็มจำนวนโดยไม่มีส่วนใดส่วน ซึ่งคำสั่งดังกล่าวสามารถบังคับได้ภายใต้พระราชบัญญัติศาลท้องถิ่น ค.ศ. 1970 (Local Courts Act 1970) อย่างไรก็ตาม จำเลยมีทางเลือกที่จะเข้าทำความตกลงกับผู้อำนวยการเกี่ยวกับจำนวนเงินที่จะชดเชยและวิธีการจ่ายเงินดังกล่าว

การนำมาตรการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายมาใช้ในประเทศออสเตรเลียนั้น นิวเซาท์เวลส์เป็นมลรัฐแรก ที่นำมาตรการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายมาใช้ ติดตามด้วยออสเตรเลียใต้ ในปี 1969 โดยการตราบัญญัติว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Act) ซึ่งในขณะที่มีการเสนอร่างบัญญัติฉบับดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภานั้นเหตุผลที่ยกขึ้นเพื่ออภิปรายสนับสนุนมีว่า “กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีไว้

¹⁶ <http://www.pkp/isdgp/ovc/publications/factshts>.

เพื่อคุ้มครองสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด แต่กลับมิได้วางหลักเกณฑ์ให้มีการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้บริสุทธิ์ซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและต้องเสียหายจากการกระทำผิดนั้นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่งเพราะว่าอาชญากรหรือผู้กระทำผิดมักจะขาดแคลนหรือไม่มีทรัพย์สินเพียงพอ ร่ำกฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายไม่เกิน \$ 1,000 จากเงินแผ่นดิน”¹⁷

แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้น ประเด็นที่ยังเป็นปัญหาโต้เถียงกันต่อๆ มาก็คือ เพดานค่าตอบแทนความเสียหายเพราะมีสมาชิกสภาหลายท่านเห็นว่าจำนวน \$1,000 ที่กำหนดไว้นั้นต่ำเกินไป โดยเหตุนี้จึงได้มีการแก้ไขกฎหมาย ต่อมาอีก 4 ครั้ง เพื่อเพิ่มจำนวนค่าตอบแทน กล่าวคือในปี 1972 เพิ่มขึ้นเป็น \$2,000 ในปี 1978 เพิ่มขึ้นเป็น \$10,000 ในปี 1987 เพิ่มขึ้นเป็น \$20,000 และในปี 1990 เพิ่มขึ้นเป็น \$50,000

โดยการพัฒนาเรื่อง “เหยื่ออาชญากรรม” ในออสเตรเลียนั้นเป็นผลมาจากแรงผลักดันของกลุ่มสตรีในช่วงทศวรรษที่ 1970 ซึ่งได้มุ่งขยายครอบคลุมไปถึงประเด็นเรื่องการพัฒนาเหยื่ออาชญากรรมในคดีข่มขืน และการประทุษร้ายในครอบครัว หลังจากนั้นสถานภาพอันไม่น่าพึงพอใจ รวมทั้งการขาดอำนาจต่อรองของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมก็เริ่มเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไปมากขึ้น และโดยเหตุนี้จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาเรื่องความผิดทางเพศในออสเตรเลียได้ ต่อมาอีกหลายครั้งโดยมุ่งเน้นแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและระบบบริหารเพื่อบรรเทาผลร้ายจากการกระทำผิดและความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษซึ่งประกอบไปด้วย ตำรวจทั้งหญิงและชายขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมในคดีทางเพศเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้เหยื่อแห่งอาชญากรรมทางเพศยังได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาทั้งอาสาสมัครและรัฐบาลหรือจากศูนย์ให้ความช่วยเหลือต่างๆ ยิ่งกว่านั้น ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์แจ้งเหตุอาชญากรรมทางเพศ (Sexual Assault Referral Centre) ขึ้นในโรงพยาบาลใหญ่ๆ อีกหลายแห่งด้วย

ระบบการดำเนินคดีอาญาก็ได้รับการปฏิรูปเช่นกัน เหยื่อแห่งอาชญากรรมทางเพศจะไม่ถูกบังคับให้ตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติกิจกรรมทางเพศของตนอีกต่อไป เว้นแต่จะเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีและศาลเห็นสมควร เหยื่อแห่งอาชญากรรมทางเพศดังกล่าวจะไม่ถูกบังคับให้มาให้การในการไต่สวนมูลฟ้องในศาลด้วย ดังนั้นจึงรอดพ้นจากการที่ต้องมาขย้ำเตือนความเจ็บปวดของตนถึง 2 ครั้ง 2 ครา คำจำกัดความว่า “ข่มขืน” ทางกฎหมายในออสเตรเลียได้รับการแก้ไขให้ครอบคลุมไปถึงกรณีข่มขืนประเภทต่างๆ รวมทั้งการข่มขืนชาย โดยได้มุ่งเน้นไปถึงเหยื่อแห่งอาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัวและการกระทำผิดต่อเด็กด้วย และเพื่อเป็นการช่วยเหลือ

¹⁷ สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ชีรภัทรานันท์. เล่มเดิม. หน้า 132.

เหยื่ออาชญากรรมในความผิดที่กระทำต่อเด็กได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นในโรงพยาบาลหลายแห่ง รวมทั้งมีการออกกฎหมายบังคับให้มีการรายงานกรณีซึ่งสงสัยว่าจะมีการกระทำผิดต่อเด็กเกิดขึ้น นอกจากนี้ก็มีการจัดตั้งสำนักงานสิทธิเด็ก (Children Interest Bureau) และกลุ่มพิทักษ์เยาวชน (Child Protection Teams) ขึ้นด้วยเช่นกัน

ในส่วนราชการนั้น ออสเตรเลียได้ยังมีหน่วยดูแลฉุกเฉิน (Crisis Care Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงครอบครัวและสวัสดิภาพสังคม หน่วยงานนี้จะทำหน้าที่เข้าแก้ไขการขัดแย้งทุกรูปแบบตลอด 24 ชั่วโมง สตรีซึ่งเป็นเหยื่อของคดีอาชญากรรมในครอบครัวสามารถขอเข้าพักพิงในหน่วยงานนี้ ซึ่งจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ให้ที่พักพิงแก่สตรีที่ถูกทำร้ายและบุตรด้วยในปี 1982 มีการแก้ไขมาตรา 99 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยงานยุติธรรม (Justices Act) เพื่อให้บุคคลสามารถร้องขอความคุ้มครองเมื่อเกรงว่าทรัพย์สินของตนจะถูกล่วงละเมิดหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา บทบัญญัตินี้สามารถนำไปใช้คุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับครอบครัวได้ด้วย

ในปี 1979 ได้มีการจัดตั้งหน่วยให้บริการเหยื่ออาชญากรรม (Victims of Crime Service) หรือที่เรียกว่า V.O.C.S. ซึ่งเป็นหน่วยอาสาสมัครขึ้นมา หน่วยอาสาสมัครนี้จัดขึ้นหลังจากที่สาธารณชนได้จัดประชุมกันหลายครั้ง ด้วยความวิตกกังวลต่อคดีฆาตกรรมซึ่งเกิดขึ้นถี่ผิดปกติในช่วงระยะเวลานั้น หน่วยอาสาสมัครนี้มีวัตถุประสงค์ทั้งให้ความช่วยเหลือเองและชักชวนให้ผู้อื่นช่วยเหลือเหยื่อแห่งอาชญากรรมทุกรูปแบบโดยไม่จำกัด ในปีเดียวกันนั้นเองได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการไต่สวนหาข้อมูล เรื่องเหยื่ออาชญากรรม (Committee of Inquiry into Victims of Crime) ขึ้นมาด้วยคณะกรรมการฯ ได้จัดทำรายงานขึ้นมาฉบับหนึ่งในปี 1981 รายงานฉบับนี้ได้เสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงปัญหาไว้หลายประการ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมและเหยื่ออาชญากรรมให้เพียงพอ การริเริ่มประสานงานกันเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรม การปรับปรุงและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม การแก้ไขปรับปรุงระบบศาล และวิธีพิจารณาความ รวมทั้งเรื่องการใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อ

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในออสเตรเลียได้เกิดขึ้นในปี 1985 เมื่อคณะรัฐมนตรีลงมติรับปณญัตติสิทธิ 17 ประการของเหยื่ออาชญากรรม ปณญัตติฉบับนี้มีขึ้นเพื่อสนองตอบมติในการประชุมสภาป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแห่งองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 7 (The Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ซึ่งจัดประชุมที่กรุงมิลาน ประเทศอิตาลี ในปี 1985 และลงเอยด้วยมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติรับรองสิทธิต่างๆ ของเหยื่ออาชญากรรม กล่าวโดยสรุปก็คือ ออสเตรเลียได้ได้วาง

หลักเกณฑ์ให้ส่วนราชการต่างๆ ของตนถือปฏิบัติตามมติของสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติดังกล่าว¹⁸

ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ตอบสนองปณิธานว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเป็นอย่างดี โดยจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crime Liaison Committee) ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานยุติธรรมต่างๆ ขึ้นในปี 1988 เพื่อเป็นหลักประกันว่าหลักการต่างๆ จะได้รับการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องครบถ้วน คณะกรรมการชุดนี้จะประชุมกันเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งองค์กรเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมตำรวจนั้นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crime Branch) ขึ้นมาประสานงานในเรื่องนี้ด้วย ในส่วนของราชทัณฑ์ก็มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานประสานงานเหยื่ออาชญากรรม (Victims Liaison Officer) เพื่อรับผิดชอบช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้กระทำผิดจากเรือนจำหรือปล่อยโดยมีเงื่อนไขพักการลงโทษ เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ทำนองเดียวกันนี้มีอยู่ทั่วไปในสถานีดำรงต่างๆ ซึ่งจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีความแก่เหยื่ออาชญากรรมเมื่อถูกสอบถามออสเตรเลียได้ได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในเรื่องนี้ ซึ่งทำให้การติดตามสอบถามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีความของเหยื่ออาชญากรรมได้รับความสะดวกขึ้นกว่าเดิมอย่างมาก

สิ่งที่น่าวิตกกังวลเกี่ยวกับปณิธานว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมีเพียงประการเดียวก็คือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ของข้อมูลการบาดเจ็บ การสูญเสีย เสียหาย ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมได้รับและจะต้องแถลงต่อศาลเพื่อประกอบดุลพินิจในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งเรียกว่า “ถ้อยแถลงอันมีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรม” (Victim Impact Statements) นั้น เป็นสิ่งที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ได้เถียงกันอยู่มากในออสเตรเลีย เพราะรัฐวิกตอเรียและรัฐนิวเซาท์เวลส์ไม่เห็นด้วยกับการให้แถลงข้อเท็จจริงจริงดังกล่าว คงมีออสเตรเลียเพียงรัฐเดียวที่ผลักดันเรื่องนี้อย่างจริงจัง

การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาเป็นสัญลักษณ์อันแรกในการทำให้ความสำคัญของเหยื่ออาชญากรรมปรากฏขึ้นในระบบบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ในปี 1969 ออสเตรเลียได้เป็นรัฐแรกที่ได้ตรากฎหมายให้รัฐเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ประชาชนที่ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทรุนแรง เงินซึ่งจ่ายให้นี้เป็นค่าชดเชยความเจ็บปวด บาดเจ็บ และในบางกรณีถือเป็น

¹⁸ ศิริศักดิ์ ดิยะพรรณ และ ประพันธ์ นัยโกวิท. (2535, พฤษภาคม). “การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในออสเตรเลียได้.” วารสารอัยการ, 15, 171. หน้า 43-69.

ค่าทำขวัญด้วย การนำการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายมาใช้นั้นถือเป็น “การสงเคราะห์ด้านมนุษยธรรม” จากรัฐ

ผู้เสียหาย ที่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

- 1)เหยื่อแห่งอาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำผิด ความเสียหายหมายถึงการบาดเจ็บทางกายหรือจิตใจ รวมทั้งการตั้งครรภ์ ภาวะช็อคทางจิตใจหรืออาการประสาท
- 2) ผู้ซึ่งต้องพึ่งพิงผู้ตายหรือญาติสนิทของผู้ตายหรือผู้ซึ่งต้องพึ่งพิงผู้ตายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายเป็นตัวแทนซึ่งตนเสียหาย หรือผู้ซึ่งเป็นคู่สมรสทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ แต่เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป ถ้าในกรณีที่ผู้ตายเป็นบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี บิดามารดาสามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าทำขวัญได้ด้วย

รัฐบาลออสเตรียได้กำหนดอัตราขั้นต่ำและขั้นต่ำของจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายไว้ด้วย กล่าวคือ ไม่ต่ำกว่า \$100 และไม่เกิน \$50,000 ค่าทำขวัญสำหรับคู่สมรสหรือบิดามารดา กำหนดไว้ถึง \$4,200 และ \$3,000 ตามลำดับ ในการพิจารณาคำขอและจำนวนค่าตอบแทนความเสียหายนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาความประพฤติหรือพฤติกรรมของผู้เสียหายซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกระทำผิดอาญาของผู้กระทำผิด และความเสียหายบาดเจ็บที่เหยื่อได้รับประกอบด้วย ในกรณีที่มีการคัดค้านจากตำรวจซึ่งทำการสอบสวนว่าเหยื่อมิได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อทางการเจ้าหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลหรือไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งรับฟังได้ก็จะไม่มีการจ่ายค่าเสียหายตามกฎหมายนี้ และกำหนดระยะเวลาสำหรับยื่นคำขอค่าตอบแทนความเสียหายก็จำกัดไว้เพียง 3 ปี นับจากวันที่มีการกระทำความผิดอาญา

จากความวิตกกังวลเกี่ยวกับความค้างคั่งของคดีร้องขอค่าตอบแทนความเสียหายตามกฎหมายดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งแผนงานใหม่ขึ้นในศาลอาญาประจำเขต (District Criminal Court) คือ แผนกค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Division) ซึ่งสามารถจะพิจารณาคำร้องขอแต่ละรายได้ภายในระยะเวลา 3 เดือน แต่ในบางกรณีอาจจะใช้เวลานานกว่านี้ โดยเหตุผลต่างๆ เช่น เหยื่ออาชญากรรมอยู่ระหว่างการรักษาพยาบาล หรือรายงานแพทย์ยังจัดทำไม่เสร็จ ประมาณ 97% ของคำร้องขอประเภทนี้ สามารถพิจารณาไปได้โดยเหยื่อแห่งอาชญากรรมไม่จำเป็นต้องอยู่ในเวลาพิจารณา เงินค่าตอบแทนความเสียหายซึ่งนำมาให้เหยื่ออาชญากรรมนั้น ได้มาจากกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Fund) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 1985 โดยเงินที่ได้จากค่าปรับและดอกผลจากทรัพย์สินซึ่งรับหรือได้มาจากผลการกระทำผิดอาญา แต่ทั้งนี้หลังจากหักภาษีแล้ว

ในปี ค.ศ. 1987 ได้มีการแก้ไขรัฐบาลออสเตรียว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries Compensation Act) ของออสเตรียได้ อนุญาตให้ชักส่วนค่าปรับ

ที่ผู้กระทำความผิด จ่ายมารวมเข้ากองกลาง โดยกำหนดอัตราไว้ตั้งแต่ \$5 สำหรับคดีเปรียบเทียบ \$20 สำหรับคดีเล็กๆ น้อยๆ และ \$30 สำหรับคดีซึ่งมีการพิจารณาโดยลูกขุน

คดีเปรียบเทียบ (Expiated Offences) ส่วนมากได้แก่คดีฝ่าฝืนกฎจราจรต่างๆ เช่น ใช้ความเร็วเกินกำหนด หรือไม่ติดตั้งสัญญาณ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้โดยผู้ต้องหายอมจ่ายค่าปรับตามจำนวนเพื่อไม่ต้องไปศาลและไม่ถูกบันทึกประวัติการกระทำความผิด

คดีซึ่งสามารถพิจารณาแบบรวบรัด (Summary Offences) ได้นั้น มักจะเป็นคดีเล็กๆ น้อยๆ เช่น ประพฤติตนไม่เรียบร้อยหรือลักทรัพย์ราคาเล็กน้อย คดีเหล่านี้มักจะได้รับพิจารณาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีรวบรัด (Court of Summary Jurisdiction) ส่วนคดีที่ต้องมีคำพิพากษาเป็นกึ่งลักษณะ (Indictable Offences) มักจะเป็นคดีที่ร้ายแรงกว่า เช่น ทำร้ายร่างกายหรือบุกรุกหรือลักทรัพย์ที่มีราคาสูง ความผิดเหล่านี้จะต้องพิจารณาในศาลสูง (Supreme Court) หรือศาลอาญาเขต (District Criminal Courts) โดยผู้พิพากษาหรือทั้งผู้พิพากษาและคณะลูกขุนในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ

เงินเพิ่ม (กล่าวคือเงินจำนวน \$5 \$20 และ \$30 ดังกล่าว จะถูกเรียกเก็บเพิ่มจากค่าปรับ แต่จะปรากฏในเอกสารที่แยกต่างหาก เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการเรียกเก็บค่าปรับ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ศาล) จะลงบัญชีแยกไว้ต่างหากหลังจากนั้นก็ส่งเงินดังกล่าวไปให้คณะกรรมการกองทุนค่าเสียหายทางอาญา (Criminal Injuries compensation Fund) ซึ่งบริหารงานโดยสำนักงานอัยการสูงสุด (Attorney General's Department)

การเรียกเก็บเงินเพิ่ม นับเป็นวิธีการที่ยุติธรรมและมีเหตุผลที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าผู้กระทำความผิดได้มีส่วนช่วยออกค่าใช้จ่ายเพื่อชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรม การเรียกเก็บเงินเพิ่มนี้เป็นวิธีซึ่งนำมาใช้กันเป็นครั้งแรกในออสเตรเลีย ต่อมารัฐต่างๆ จึงได้ให้ความสนใจวิธีการนี้ การเรียกเก็บเงินจะนำมาใช้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมาย และผู้กระทำความผิดถูกลงโทษไม่ว่าคดีนั้นจะมีเหยื่อแห่งอาชญากรรมหรือไม่ จึงเป็นแนวทางที่ผู้กระทำความผิดโดยส่วนรวมสามารถชดเชยหนี้ของตนแก่สังคมได้ การเรียกเก็บเงินเพิ่มนี้เดิมมีเป้าหมายว่าในระยะเวลาไม่นาน จำนวนเงินกองทุนสามารถเพิ่มจาก \$10,000 ถึง \$20,000 และเมื่อไม่นานมานี้เองได้เพิ่มขึ้นเป็น \$50,000

ร่างรัฐบัญญัติแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมปี 1990 ได้กำหนดให้เรียกเก็บเงินเพิ่มดังกล่าวได้สูงถึง \$3,000 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งถึงแก่ความตาย เพราะผลจากการกระทำความผิดอาญานั้น อัยการสูงสุดยังมีอำนาจสั่งให้จ่ายเงินสงเคราะห์จากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาแก่เหยื่อแห่งอาชญากรรมตามสมควร เมื่อไม่สามารถดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด หรือในกรณีที่ไม่มีผู้ถูกลงโทษในคดีนั้น ยิ่งกว่านั้นบทบัญญัติของร่างกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดกรอบของการจ่าย

ค่าตอบแทนความเสียหาย ซึ่งอนุญาตให้มีการจ่ายเงินให้ในฐานะที่พึงพึงแหล่งสุดท้ายด้วย โดยกำหนดจำนวนเงินไว้สูงถึง \$10,000 เพื่อชดเชยความเจ็บปวดทรมาน ซึ่งการชดเชยอื่นๆ ไม่อาจจะกระทำได้อย่างพอเพียง ตัวอย่างเช่น การชดเชยโดยผ่านเงินประกันสวัสดิภาพแรงงาน เป็นต้น

น่าสังเกตว่า การจ่ายค่าตอบแทนจากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญานั้น มักจะกระทำเป็นรายการสุดท้ายจริงๆ กล่าวคือเมื่อไม่อาจจะได้รับการชดเชยจากแหล่งอื่นๆ แล้วเหยื่ออาชญากรรมย่อมไม่อาจได้รับการจ่ายค่าตอบแทนถึง 2 ครั้ง 2 ครา นอกจากนี้ ยังต้องมีการจำกัดจำนวนเงินค่าเสียหายไว้ด้วย เพราะถึงแหล่งสุดท้ายนี้ต้องอาศัยเงินกองกลางของสังคม กล่าวคือเงินจากภาษีอากรและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยไม่จำกัดจำนวน ตามแบบของคอมมอนลอว์ที่ไม่อาจทำได้ด้วย เพราะเงินมีจำนวนจำกัด

จำนวนเหยื่ออาชญากรรมซึ่งร้องขอรับการจ่ายค่าตอบแทนจากเงินกองทุนค่าตอบแทนความเสียหายทางอาญาในออสเตรเลียได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการรับทราบเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนจากแหล่งเงินนี้ได้แพร่หลายมากขึ้น ในระหว่างปี ค.ศ. 1979-1980 มีการจ่ายเงินเพิ่มตามคำร้องขอ 32 ราย เป็นเงินเฉลี่ยประมาณรายละ \$2,746 ในปี 1989-1990 คำร้องขอได้เพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่าคือ 343 ราย และอัตราเฉลี่ยของเงินที่จ่ายให้แต่ละรายเพิ่มเป็น \$7,236 การเพิ่มจำนวนค่าตอบแทนขึ้นสูงไว้ถึง \$50,000 เมื่อเร็วๆ นี้ นั้น จะทำให้อัตราเฉลี่ยการจ่ายค่าตอบแทนแก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีทำร้ายร่างกายเพิ่มสูงขึ้นอย่างแน่นอน

แม้ว่าการช่วยเหลือทางการเงินแก่เหยื่ออาชญากรรมจะสามารถช่วยให้เหยื่ออาชญากรรมมีสภาพดีขึ้นจากการต้นตระหนกจากอาชญากรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการรับรู้ความเสียหายของเหยื่อก็คตาม นักวิจัยและบุคคลอื่นๆ ก็ยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลประโยชน์ของการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ว่าจะคุ้มค่าหรือไม่ บางคนแนะนำว่าการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแบบนี้ อาจจะเป็นผลร้ายต่อเหยื่ออาชญากรรมและก่อให้เกิดความไม่พอใจมากกว่า บางคนก็วิจารณ์ว่าการชดเชยค่าเสียหายแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดย่อมเป็นปฏิกิริยาต่อการปราบปรามอาชญากรรม นอกจากนี้ก็ยังมีคนต้องการให้นำเงินจำนวนที่จ่ายโดยตรงให้เหยื่ออาชญากรรมไปใช้ในการจัดหาทุนความหรือที่ปรึกษาให้เหยื่ออาชญากรรมแทน

การให้บริการ นอกจากการปฏิรูปทางกฎหมายและระเบียบแล้ว ในทางปฏิบัติก็มีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำความผิดอาญา หน่วยงานที่ให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม (The Victims of Crimes Services) ได้จัดตั้งขึ้นมาในปี 1979 โดยบรรดาผู้ที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ในช่วงระยะเวลากว่า 11 ปี ที่ผ่านมานั้น หน่วยงานนี้ได้พัฒนาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและได้ให้บริการในด้านต่างๆ รวมทั้งจัดหาทุนความให้เหยื่ออาชญากรรมไปแล้วมากมายหลายคดี

ปัจจุบันหน่วยงานนี้สามารถให้บริการแก่ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมรายใหม่ได้ถึง 30 คนต่อวัน หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมนี้ จะมีเจ้าหน้าที่ประจำเป็นนักสังคมสงเคราะห์หมีออซิป 3 คน ร่วมกันทำงานกับอาสาสมัคร ซึ่งได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีอีกจำนวนมาก องค์กรได้รับการอุดหนุนทางการเงินบางส่วนจากกองทุนสงเคราะห์ค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหายทางอาญา (The Criminal Injuries Compensation Fund) รวมทั้งจากผู้แจ้งความประสงค์บริจาคและเงินบริจาคจากภาคธุรกิจเอกชน เมื่อเร็วๆ นี้ได้มีการขยายของข่ายงานของหน่วยงานไปยังเขตพื้นที่ชนบทของประเทศด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากเดิมที่เหยื่ออาชญากรรมในชนบทห่างไกลได้ถูกเพิกเฉยละเลยจากงานบริการนี้ ภายใต้วความพยายามร่วมระหว่างตำรวจและองค์กรให้บริการเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าว สังคมชนบทจึงได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือในการจัดตั้งงานบริการเหยื่ออาชญากรรม โดยใช้ทรัพยากรและผู้เชี่ยวชาญของตนเอง

ขณะนี้อองค์กรให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ร่วมมือกับกระทรวง ศึกษาธิการแห่งรัฐ (State Education Department) จัดทำโครงการศึกษาครบวงจร สำหรับนักศึกษาจำนวน 10 คนต่อปี ซึ่งคัดเลือกจากทั่วออสเตรเลียได้ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคม การศึกษานี้จะครอบคลุมไปถึงเรื่องเหยื่ออาชญากรรมและการให้ความช่วยเหลือเหยื่อด้วย นอกจากนี้แม้ว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยให้ความช่วยเหลือเหยื่อกับกรมตำรวจจะทำให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหยื่อมากขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่าหน่วยงานจะต้องเชื่อถือข้อมูลนั้นเสมอไป

การจะยอมรับข้อมูลจากตำรวจว่าเป็นไปตามนั้น โดยอัตโนมัติหรือไม่ก็เป็นประเด็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ได้เถียงกันในการปฏิรูประบบเหยื่ออาชญากรรมในออสเตรเลีย สำหรับในรัฐออสเตรเลียนั้น ตำรวจสามารถแนะนำให้เหยื่ออาชญากรรมติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ นอกจากนี้ยังมีการจัดพิมพ์รายชื่อองค์กรให้ความช่วยเหลือเหล่านี้เป็นรูปเล่มแจกให้กับเหยื่ออาชญากรรมในขณะที่ตำรวจได้รับแจ้งความด้วย

การชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติเหยื่ออาชญากรรมของออสเตรเลียได้ (VICTIM OF CRIME ACT) ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติค่าตอบแทนความเสียหายทางอาชญากรรม ค.ศ 1978 (CRIMINAL INJURIES COMPENSATION) เมื่อผู้กระทำความผิดถูกตัดสินว่ากระทำความผิดแล้ว ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะร้องขอบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่อผู้กระทำความผิด ในการบังคับให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าชดใช้ในกรณีผู้กระทำความผิดไม่จ่าย โดยคำสั่งศาลให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Compensation) เป็นคำสั่งที่ให้ผู้กระทำความผิดจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสำหรับความเสียหาย คือ ความสูญหายของทรัพย์สินที่เกิดขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่มีสาเหตุผลอันเกิดจากการกระทำความผิดด้วย ส่วนคำสั่งศาลให้ชดใช้ (Restitution) นั้นเป็นคำสั่งที่ให้จำเลยหรือบุคคลที่ตามคืน

ทรัพย์สินที่เสียไปจากการทำความผิดให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอบังคับไปยังพนักงานอัยการ เมื่อผู้กระทำความผิดต้องคำพิพากษาของศาลแล้ว โดยต้องยื่นคำร้องขอไม่เกิน 12 วัน นับจากวันที่มีคำพิพากษา โดยพนักงานอัยการจะมีคำขอในนามผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยเป็นผู้นำเสนอข้อมูลของผู้เสียหายที่เกี่ยวกับคำร้องดังกล่าวต่อศาล¹⁹

3.2.3 ประเทศแคนาดา

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยให้รัฐจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในประเทศแคนาดา อย่างจริงจัง เริ่มในปี ค.ศ. 1967 หลังจากประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งเป็นประเทศแรกได้ริเริ่มโครงการการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ในปี 1963 และหลังจากประเทศอังกฤษและมลรัฐแคลิฟอร์เนียของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ริเริ่มโครงการในปี 1964 และ 1966 ตามลำดับ โดยเริ่มจากเขต Saskatchewan ในปี 1967 ตามด้วยเขต Ontario ในปี 1968 Alberta และ New Foundland ในปี 1969 Manitoba และ New Brunswick ในปี 1971 British Columbia และ Quebec ในปี 1972 ในปัจจุบันทุกเขตในประเทศแคนาดามีโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดทางอาญาประเภทต่างๆ แม้ว่าค่าตอบแทนดังกล่าว ได้รับการบริหารในแต่ละเมือง แต่ละจังหวัดเป็นเอกเทศจากกัน แต่ละโครงการก็ได้รับการสนับสนุนทางการเงินในด้านการแบ่งปันค่าใช้จ่ายจากรัฐบาลกลาง อย่างไรก็ตาม มีผู้วิจารณ์ว่าโครงการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในประเทศแคนาดา แท้จริงแล้วไม่ได้กระทำเพื่อเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมต่อเหยื่ออาชญากรรม แต่มีเหตุผลเพื่อสนับสนุนให้เหยื่ออาชญากรรมรายงาน ต่อตำรวจ และปรับปรุงเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น²⁰

โครงการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาไม่สามารถอาศัยรูปแบบใดๆ โดยเฉพาะเป็นหลักการจะดำเนินการตามรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ตามความเหมาะสม แต่โดยทั่วไปแล้วโครงการช่วยเหลือผู้เสียหายในประเทศแคนาดามักจะถูกจัดตั้งขึ้นและมีการบริหารงานโดยหน่วยงานของตำรวจ โดยจะมีการจ้างผู้ประสานงานซึ่งเป็นพลเรือน ให้รับผิดชอบในการรับสมัครฝึกอบรม และดูแลอาสาสมัคร ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้โครงการนี้ได้รับการยอมรับจากชุมชน แม้จะมีบางฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบที่ให้สถานีตำรวจดูแลโครงการช่วยเหลือผู้เสียหาย แต่เสียงส่วนใหญ่สนับสนุนรูปแบบดังกล่าวโดยให้เหตุผลในทางปฏิบัติว่า จะมีเหยื่ออาชญากรรมเป็นจำนวนมากที่จะใช้ประโยชน์จากบริการ เนื่องจากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

¹⁹ <http://www.Legalaid.wa.gov.au / aspx/default.aspx? page = Victims. Xm.>

²⁰ Ezzat A. Fattah. (2002). *Victim Assistance in Canada, Resource Material Series* (No. 56, UNAFEI). pp. 48- 50.

เหยื่ออาชญากรรมจะมีการติดต่อกับตำรวจเป็นอันดับแรกเมื่อมีการร้องทุกข์ ตำรวจมีข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้เสียหายและสามารถจัดให้ผู้เสียหายเข้ารับบริการที่จัดไว้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การที่โครงการนี้ใช้อาสาสมัครมาช่วยปฏิบัติหน้าที่ยังมีข้อดีในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งอาสาสมัครที่เคยมีประสบการณ์เป็นเหยื่ออาชญากรรมจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้เสียหายได้ดีกว่า จึงมีความเห็นอกเห็นใจและอดทนในการรับฟังปัญหาของผู้เสียหายและมีแนวโน้มจะปฏิบัติต่อผู้เสียหายในฐานะเพื่อนมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่มิได้เป็นอาสาสมัคร แต่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญที่มักจะปฏิบัติต่อผู้เสียหายในฐานะลูกค้าหรือผู้รับบริการ

บริการที่จะช่วยเหลือผู้เสียหายมีความแตกต่างกันไปในผู้เสียหายแต่ละราย บางรายต้องการความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย เช่น ช่วยซ่อมแซมบ้าน หรือช่วยขับรถไปส่งบุตรที่โรงเรียน บางรายต้องการข้อมูลและคำแนะนำ บางรายต้องการการเยียวยาบำบัดสภาพทางจิตใจ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ผู้เสียหายมักมีความต้องการร่วมกันคือ การทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของคดีความที่ตนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลดังกล่าว หลายเขตในประเทศแคนาดาได้จัดทำหลักเกณฑ์กำหนดแนวทางเพื่อสร้างหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับการแจ้งความคืบหน้าของคดีความเป็นระยะๆ นอกจากนี้ ผู้เสียหายจำนวนมากมีความต้องการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคำแนะนำในด้านกฎหมาย แต่โดยทั่วไปแล้ว บริการที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายมักเน้นไปที่ตัวผู้กระทำผิดที่ยากจน ทำให้ผู้เสียหายจำเป็นต้องจ้างทนายความในกรณีที่ต้องการคำปรึกษาทางกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ หลายท้องที่ในประเทศแคนาดาจึงจัดให้มีบริการแก่ผู้เสียหายที่ต้องการได้รับคำปรึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจให้พนักงานอัยการหรือนิติกรเป็นผู้ให้คำปรึกษา

การให้ความช่วยทางการเงิน แม้แต่ละเขตของประเทศแคนาดาจะบริหารระบบการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นเอกเทศจากกัน รัฐบาลกลางล้วนให้การสนับสนุนในการแบ่งสรรค่าใช้จ่าย เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการจัดทำโครงการและระบบที่เป็นเอกภาพภายใต้มาตรฐานขั้นต่ำ และแม้ว่าโครงการการจ่ายเงินค่าตอบแทนดังกล่าวในแต่ละเขตมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็มีความแตกต่างในด้านรายละเอียด เช่น ใน Ontario, Saskatchewan, Newfoundland และ Alberta มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะดูแลในเรื่องนี้ ขณะที่ใน Quebec, Manitoba และ British Columbia อยู่ภายใต้กลไกในเรื่องค่าตอบแทนทางด้านแรงงานซึ่งมีการจัดตั้งอยู่แล้ว ส่วนในเขตนอกเหนือจากนี้ อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาในเขตนั้นๆ โครงการแต่ละโครงการยังมีความแตกต่างในเรื่องจำนวนเงินขั้นสูงและขั้นต่ำในการจ่ายค่าตอบแทนและรูปแบบของการจ่ายเงิน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายใน

ประเทศแคนาดาเหมือนกับในหลายประเทศที่ประสบปัญหาในเรื่องจำนวนค่าตอบแทนที่จ่ายให้ไม่เพียงพอและเงื่อนไขในการจ่ายอยู่ภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ เพื่อเป็นการเยียวยาปัญหาดังกล่าว รัฐบาลในหลายประเทศ รวมทั้งรัฐบาลแคนาดาผลกระทบทางการเงินเกี่ยวกับค่าตอบแทนของผู้เสียหายไปให้ผู้กระทำความผิดในรูปแบบของค่าปรับที่จ่ายแก่ผู้เสียหาย (victim fine surcharge) ซึ่งบังคับเอาจากจำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้จ่ายค่าปรับ²¹ แต่ก็ยังคงประสบปัญหาในเรื่องข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทของผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย ซึ่งถูกกำหนดไว้เพียงไม่กี่ประเภท จำนวนค่าตอบแทนที่ไม่พอเพียงและขั้นตอนการจ่ายที่ใช้เวลานานมาก นอกจากนี้ โครงการการจ่าย ค่าตอบแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายส่วนใหญ่ไม่ได้จัดเงินค่าตอบแทนสำหรับชดเชยความเจ็บปวดทางด้านสภาพจิตใจของเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งผู้เสียหายส่วนมากจะไม่ทราบถึงความมีอยู่ของโครงการ การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายดังกล่าว²²

การชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด (Offender Restitution) มาตรา 725 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดา บัญญัติ “ให้ศาลซึ่งลงโทษหรือปล่อยตัวจำเลย โดยคำขอของอัยการสูงสุดหรือโดยเห็นเอง สั่งให้จำเลยชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของสถานการณ์ อนึ่งภายใต้มาตรา 737.8 การชดเชยความเสียหายดังกล่าวคงเป็นผลให้มีการลดโทษจำคุกได้”

ความเสียหายที่ศาลจะสั่งให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากอาชญากรรม ได้แก่

- 1) ความเสียหาย การถูกทำลาย ความเสียหายที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งคำสั่งให้ชดเชยไม่มากไปกว่าค่าของทรัพย์สิน และจะลดลงหากผู้เสียหายได้รับทรัพย์สินกลับคืนมา
- 2) การเจ็บปวดทางร่างกาย ซึ่งคำสั่งชดเชยจะครอบคลุมถึงเงินที่เสียไป ตลอดจนรายได้ที่เสียไป
- 3) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการย้ายบ้าน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผลด้วย
- 4) ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะความไม่รู้ เช่น การให้กู้ยืมเงินในการขโมยทรัพย์สิน เมื่อทรัพย์สินกลับคืนมาสู่เจ้าของ คำสั่งชดเชยจะรวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ไม่เกินจำนวนแรกที่ย้ายไปหรือจำนวนที่เป็นการกู้เงิน²³

ทั้งนี้ หากผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางการเงินอันเป็นผลมาจากอาชญากรรม ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยจากผู้กระทำความผิด โดยผู้เสียหายต้องทำเป็นคำร้องและกรอกจำนวนเงินที่ต้องการได้รับเป็นค่าชดเชย โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นคำร้องดังกล่าว

²¹ ประมวลกฎหมายอาญาของแคนาดา, มาตรา 727.9.

²² Ezzat A. Fattah. Op.cit. pp. 55-56.

²³ <http://www.Solgen.gov.ab.ca/victim/restitution.aspx>.

ดังเช่นการฟ้องคดีแพ่งทั่วไป เพื่อให้ตำรวจดำเนินการส่งคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนไปยังพนักงานอัยการและส่งไปยังศาลเพื่อมีคำสั่งชดใช้ หลังจากที่ศาลได้พิจารณาแล้ว หากเห็นว่าผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดจริง ผู้พิพากษาจะพิจารณาการชดใช้ให้กับผู้เสียหาย โดยศาลจะพิจารณาจำนวนเงินที่ร้องขอให้มีการชดใช้จากเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานแสดงถึงจำนวนเงินค่าเสียหายดังกล่าวในคำร้อง เช่น ใบเสร็จรับเงิน หรือเอกสารอื่นๆ ที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เป็นต้น หากผู้กระทำผิดไม่สามารถจ่ายเงินค่าปรับหรือค่าชดใช้ได้ทั้งหมด ให้จ่ายเป็นค่าชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายก่อนที่จะชำระค่าปรับ²⁴

นอกจากกลไกการช่วยเหลือผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดขึ้นตอนไว้ ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญา การยื่นคำร้องต่อหน่วยงานอื่นที่มีศาลเพื่อให้ได้รับชำระค่าเสียหายแล้ว บางประเทศยังมีมาตรการอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมให้ได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดอีกด้วย ซึ่งจะได้ทำการศึกษาต่อไป

3.3 มาตรการช่วยเหลือในการบังคับให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ให้กับผู้เสียหาย

ในการบังคับให้มีการจ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาลให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้น เป็นมาตรการที่จะดำเนินการต่อเนื่องมาจากการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เริ่มต้นด้วยกระบวนการในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย เมื่อได้ความชัดเจนว่าจำเลยได้กระทำความผิดอาญาหรือในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) โดยจำเลยยอมรับผิดในบางข้อหา หรือในกรณีที่มีการร้องขอให้ตกลงกัน (Plea agreement) และจำเลยยินยอมที่จะจ่ายค่าชดใช้ให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทุกคนแม้ว่าในบางคดีไม่มีการฟ้องร้องกัน ศาลก็จะมีคำสั่งให้มีการชดใช้โดยกระบวนการของการกำหนดค่าชดใช้จะเริ่มต้นจากการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับค่าชดใช้เป็นจำนวนใด (Determination of eligibility for restitution) ปรึกษากับเหยื่ออาชญากรรมในการกำหนดค่าชดใช้ (Consultation with the victim to determine losses) เมื่อทราบแล้วว่าการเสียหายเกิดขึ้นเป็นจำนวนประมาณเท่าใด หากมีการร้องขอให้เจรจากันในเรื่องค่าชดใช้ศาลจะพิจารณาการร้องขอดังกล่าว (Consideration of restitution in plea negotiation) หากไม่สามารถตกลงกันได้เจ้าพนักงานศาลจะเตรียมรายงานการสืบสวนก่อนที่จะมีคำพิพากษา (Preparation of pre-sentence investigation report) และประเมินความสามารถในการจ่ายค่าชดใช้ของจำเลย (Assessment of defendant's ability to pay) เพื่อกำหนดตารางการจ่ายค่าชดใช้ (Determination of payment schedule) หลังจากนั้นศาลจะมีคำสั่งชดใช้ (Order of restitution) และ

²⁴ <http://www.Solgen.gov.ab.ca/victim/help-for-victims.aspx>.

กระบวนการที่สำคัญต่อมาคือ การควบคุมและการบังคับตามคำสั่งชดใช้ของศาล (Monitoring and enforcement of restitution orders) โดยมีการรวบรวมการจ่ายค่าชดใช้ กำหนดเงื่อนไขการจ่ายค่าชดใช้ตามระยะเวลาการจำคุก หากจำเลยไม่จ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาลก็จะมีบทลงโทษสำหรับการไม่จ่ายเงินค่าชดใช้และอาจมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตารางการจ่ายที่ศาลกำหนด ซึ่งมาตรการหลักๆ ของการบังคับให้มีการจ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาลที่พบได้ในประเทศต่างๆ ได้แก่ การกำหนดให้การชดใช้เป็นเงื่อนไขคุมประพฤติในชั้นรอการลงโทษหรือพักการลงโทษ การหักจากรายได้จากการทำงานของนักโทษเป็นค่าชดใช้ การยึดเงินประกันสำหรับหนี้ค่าชดใช้และการเปลี่ยนแปลงคำสั่งชดใช้เป็นคำพิพากษาทางแพ่ง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 การกำหนดให้การชดใช้เป็นเงื่อนไขคุมประพฤติในชั้นรอการลงโทษหรือพักการลงโทษ

เมื่อมีการคุมประพฤติการลงโทษศาลอาจกำหนดให้จำเลยจ่ายค่าชดใช้เป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติ จำเลยอาจตกลงที่จะจ่ายค่าชดใช้ตามเงื่อนไขที่กำหนด แต่หากไม่มีการชดใช้ตามเงื่อนไขดังกล่าวก็จำเป็นต้องมีการกำหนดเงื่อนไขในบางรัฐอนุญาตให้มีการขยายการคุมประพฤติหรือการพักการลงโทษหากไม่มีการจ่ายค่าชดใช้ตามตารางการจ่ายที่กำหนด เนื่องจากค่าชดใช้เป็นเงื่อนไขของคำพิพากษาจึงถือเป็นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามคำพิพากษา

หากผู้กระทำความผิดไม่จ่ายค่าชดใช้ตามตารางการจ่ายเงินที่ผู้พิพากษาหรือหน่วยงานพักการลงโทษกำหนด เขี่ยอาชญากรรมมีสิทธิที่จะร้องขอให้มีการทบทวนการพักการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่จะร้องขอต่อศาลให้พิจารณาในทุกเวลา เพราะเมื่อได้มีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดใช้ตามตารางการจ่ายที่กำหนดแล้วแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับการพักการลงโทษแต่ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในการจ่ายเงินตามตารางการจ่ายเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดเช่นกัน ดังนั้นหากผู้กระทำความผิดไม่จ่ายตามเวลาที่กำหนดก็อาจถูกส่งตัวกลับไปรับโทษสำหรับระยะเวลาที่เหลืออยู่ได้

ในการพิจารณาทบทวนการพักการลงโทษ ศาลจะพิจารณาโดยสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดใช้ที่เหลืออยู่ทั้งหมดตามคำพิพากษา หรือขยายเวลาพักการลงโทษของผู้กระทำความผิดเพื่ออนุญาตให้เพิ่มระยะเวลาสำหรับการจ่ายเงิน หรือส่งตัวผู้กระทำความผิดกลับเข้าเรือนจำ ใน Arkansas ได้กำหนดว่าถ้าจำเลยไม่จ่ายค่าชดใช้เมื่อเวลาล่วงเลยกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติแล้วศาลมีอำนาจที่จะขยายระยะเวลาคุมประพฤติได้ใน Arizona ได้กำหนดว่าระยะเวลาคุมประพฤติอาจขยายออกไปถึง 3 ปี สำหรับความผิด Felony และขยายไปถึง 1 ปี สำหรับความผิด Misdemeanor ส่วนใน Kentucky ได้กำหนดให้การพักการลงโทษสามารถขยายไปจนกว่าค่าชดใช้จะได้อำนาจตามจำนวนที่กำหนด ส่วนใน Washington ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลที่จะขยาย

ระยะเวลาได้อย่างต่อเนื่องเท่าที่ยังจะต้องชดใช้อยู่ แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้เฉพาะว่าชดใช้ได้เท่าใด

ใน Michigan ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่พักการลงโทษต้องพบพยานคำสั่ง 2 ครั้งต่อปีในทุกคดีที่มีคำสั่งให้มีการชดใช้ โดยต้องปฏิบัติตามการพบพยานครั้งสุดท้ายอย่างน้อย 60 วัน ก่อนครบกำหนดระยะเวลาพักการลงโทษหรือระยะเวลาการคุมประพฤติของผู้กระทำความผิด ถ้าผู้กระทำความผิดไม่จ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาลให้เจ้าหน้าที่ยื่นเรื่องราวต่อศาล เช่นเดียวกับที่ Utah ซึ่งกำหนดเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชทัณฑ์ที่จะต้องรวบรวมค่าชดใช้และยื่นรายงานต่อศาลหากมีการละเมิดคำสั่งให้จ่ายค่าชดใช้²⁵

ในกรณีที่มีการคุมประพฤติถ้าผู้ถูกคุมประพฤติไม่จ่ายค่าชดใช้ก็จะมีการกระตุ้นการคุมประพฤติอย่างแท้จริงในทุกคดีซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการอย่างเป็นทางการ จึงมีการบัญญัติไว้เป็นกฎหมายของในบางมลรัฐอย่างชัดเจนโดยกำหนดว่ากระบวนการจะเริ่มขึ้นโดยพนักงานอัยการ และในบางกรณีก็จะเป็นหน้าที่ของตัวแทนผู้รับผิดชอบในการควบคุม ศาลสูงของรัฐ (U.S. Supreme Court) ได้ตัดสินไว้ในคดี *Beardon v. Georgia*, 461 U.S. 60 (1980) ว่าการกระตุ้นการคุมประพฤติจะทำให้ต่อเนื่องเมื่อเป็นกรณีที่แสดงได้ว่าผู้กระทำความผิดไม่จ่ายค่าชดใช้โดยตั้งใจ หรือผู้กระทำความผิดไม่สุจริตในการที่จะพยายามปฏิบัติตามวิธีการจ่ายที่กำหนด นอกจากนี้ศาลสูงของสหรัฐก็ได้กำหนดว่า “ถ้าผู้ถูกคุมประพฤติมีความสุจริตในการที่จะพยายามจ่ายเงินค่าชดใช้ตามคำสั่งแต่ขาดวิธีการที่จะสามารถชดใช้ได้ เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมและไม่ยุติธรรมกับผู้กระทำความผิด หากจะต้องถูกจำคุก อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้กระทำความผิดตาม Fourteenth Amendment”

ในบางมลรัฐกำหนดให้การคุมประพฤติมีลักษณะเป็นการพักคำพิพากษา ดังนั้นการกระตุ้นการคุมประพฤติจึงเป็นการกลับมาใช้คำพิพากษาที่ศาลได้ตัดสินไว้ในมลรัฐที่กำหนดให้มีการคุมประพฤติไว้ในคำพิพากษา เมื่อมีการกระตุ้นการคุมประพฤติจึงมีผลกระทบกับคำพิพากษาของศาล ซึ่งมีการขยายระยะเวลาการคุมประพฤติหรือการพักการลงโทษเป็นอำนาจของผู้พิพากษา โดยแท้จริง โดยในบางมลรัฐไม่มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนระยะเวลาที่ขยายเพิ่มขึ้น ศาลอาจกำหนดให้มีการประกันการปฏิบัติตามคำสั่งชดใช้ด้วยกันก็ได้ โดยทั่วไปแล้วการกำหนดจำนวนสูงสุดของระยะเวลาที่ขยายจะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน

ใน Wisconsin ได้กำหนดว่าเมื่อผู้ถูกควบคุมประพฤติไม่จ่ายค่าชดใช้ตามที่ศาลกำหนด จะมีการแจ้งคำพิพากษาไปยังผู้ถูกคุมประพฤติอย่างน้อย 90 วัน ก่อนครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติ และถ้าผู้ถูกคุมประพฤติไม่จ่าย ศาลจะทบพยานการคุมประพฤติโดยอาจขยายระยะเวลา

²⁵ Bulletin 5 (แถลงการณ์บทกฎหมายของ OVC สร้างขึ้นโดยศูนย์เหยื่ออาชญากรรมแห่งชาติ (NCVC)).

คุมประพฤติได้²⁶ นอกจากนั้น ศาลอาจกำหนดให้คำสั่งชดใช้เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติหรือการพักการลงโทษ และหากไม่มีการจ่ายค่าชดใช้หลังจากครบกำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติหรือการพักการลงโทษแล้ว คำสั่งชดใช้จะบังคับด้วยวิธีการเดียวกับการฟ้องร้องทางแพ่ง²⁷

ใน California กำหนดว่าศาลจะสั่งให้ผู้ถูกคุมประพฤติจ่ายตามเงื่อนไข คุมประพฤติ หากผู้ถูกคุมประพฤติไม่จ่ายตามคำสั่งศาล จะถือเป็นการละเมิดการคุมประพฤติและอาจได้รับโทษจำคุกสำหรับผู้ถูกคุมประพฤติ โดยการกำหนดให้จ่ายค่าชดใช้เป็นเงื่อนไขคุมประพฤตินั้นศาลจะกำหนดจำนวนที่จะให้กับเหยื่ออาชญากรรมในแต่ละเดือนจนครบจำนวนค่าชดใช้ หากไม่มีการจ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาลก็อาจมีผลให้มีการกระตุ้นการคุมประพฤติและจะกำหนดให้ถูกจำคุกตามเวลาซึ่งกรมคุมประพฤติจะเป็นผู้ดำเนินการ

3.3.2 การหักเงินจากรายได้จากการทำงานของนักโทษเป็นค่าชดใช้

ใน California ได้กำหนดให้มีการหักค่าจ้างนักโทษเพื่อนำมาจ่ายเป็นค่าชดใช้เป็นกรณี ที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดใช้แล้ว แต่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกไม่จ่าย ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะติดตามรวบรวมหนี้ค่าชดใช้ตามคำสั่งศาล เมื่อผู้กระทำความผิดถูกส่งตัวไปยัง California Youth Authority (CYA) หรือ California Department of Corrections (CDC) โดยผู้เสียหายต้องส่งแบบฟอร์มคำร้องไปยังหน่วยงานราชทัณฑ์เพื่อดำเนินการ ทางหน่วยงานจะส่งเงินที่เป็นค่าจ้างของนักโทษให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในอัตราประมาณ 20% - 50% ของเงินค่าจ้างนักโทษ ซึ่งค่าชดใช้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ค่าชดใช้เป็นค่าปรับชดใช้ (Restitution Fine) มีอัตราประมาณ 200-100000 เหรียญสหรัฐ โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดอัตราค่าปรับจะเพิ่มขึ้นหากผู้กระทำความผิดละเมิดเงื่อนไขในการพักการลงโทษ

2) ค่าชดใช้เป็นคำสั่งโดยตรง (Direct Order) เป็นค่าชดใช้ที่จะกำหนดให้เป็นการเฉพาะสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากอาชญากรรม เพื่อจ่ายให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

ดังนั้นค่าจ้างนักโทษที่ California Department of Corrections Rehabilitation (CDCR) จะส่งให้กับผู้เสียหายตามคำสั่งชดใช้จะจ่ายเป็นค่าชดใช้ที่เป็นคำสั่งชดใช้โดยตรงก่อนแล้วจึงจ่ายเป็นค่าชดใช้ที่เป็นค่าปรับ

กรมราชทัณฑ์ของ California (California Department of Correction (CDC)) มีส่วนเสริมในระบบการรวบรวมค่าปรับค่าชดใช้ของผู้ถูกจำคุก (An Inmate Restitution Fine Collections

²⁶ Wisconsin Act 1989 section 1m 973.09 (3) (b).

²⁷ Wisconsin Act 1989 section 2 973.20 (1).

System) สนับสนุนโดยกฎหมายของมลรัฐว่า กรมราชทัณฑ์สามารถหักได้ 20% ของค่าจ้าง และ บัญชีเงินฝากอื่นๆ ในการจ่ายค่าชดเชยตามคำสั่งศาล เงินจำนวนนี้จะส่งไปยังคณะกรรมการของมลรัฐของกองทุนควบคุมค่าชดเชย (The State Board of Control Restitution Fund) กองทุนนี้มีกำหนดให้มีการชดเชยคืนให้กับเหยื่ออาชญากรรม สำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นผลจากอาชญากรรมที่ได้กระทำต่อเหยื่อ เช่น ค่ายา ค่าใช้จ่ายในการทำศพ และค่าปรึกษา

นอกจากนั้น สาขาการให้บริการเหยื่อและค่าชดเชย (The Victim Service and Restitution Branch (VSRB) ของกรมราชทัณฑ์ใน California รวบรวมค่าชดเชยจากผู้ถูกจำคุกเพื่อจ่ายโดยตรงให้กับเหยื่อของอาชญากรรม การรวบรวมตามคำสั่งโดยตรงมีการคำนวณ 20% หักจากค่าจ้างจากโรงงานนักโทษและบัญชีเงินฝาก และค่าธรรมเนียมการบริหารที่เพิ่มเติมขึ้นอีก 2% คำสั่งโดยตรงของค่าชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรม จะต้องมีการชำระเงินภายใน 60 วัน ค่าปรับค่าชดเชยและคำสั่งโดยตรงต้องได้รับการจ่ายเต็มจำนวนก่อนที่ผู้ได้รับการพักการลงโทษจะถูกส่งไปนอก มลรัฐ

นอกจากนี้กำหนดให้มีสิ่งกระตุ้นสำหรับผู้กระทำความผิดที่ถูกจำคุกในการจ่ายค่าชดเชย (Providing incentives for incarcerated offenders to pay restitution) ตัวแทนราชทัณฑ์สามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ถูกจำคุกในการเพิ่มเติมหนี้ค่าชดเชย และเพิ่มการรวบรวมโดยการเสนอให้มีการกระตุ้นดังนี้

- 1) เพิ่มสิทธิพิเศษที่ร้านขายอาหารของนักโทษ
- 2) ให้สิทธิพิเศษในการรับการเยี่ยม
- 3) รายการสิทธิพิเศษ
- 4) ได้รับการลงทะเบียนก่อนในโปรแกรมการศึกษา

การไม่จ่ายค่าชดเชยหรือการปฏิเสธในการเข้ามีส่วนร่วมในโปรแกรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม จะทำให้ไม่ได้รับสิทธิพิเศษ

ส่วนใน Louisiana ได้กำหนดให้ค่าจ้างจากโปรแกรมการทำงานของนักโทษต้องจัดสรรตามลำดับ ต่อไปนี้

- 1) ภาษีของมลรัฐและสหรัฐ และการหักลบกลบสำหรับความปลอดภัยในสังคม
- 2) 30% ของส่วนที่เหลือจะจ่ายให้กับการกระทำที่ได้กระทำต่อเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงความเสียหายและกองทุนค่าสินไหมทดแทนของรัฐ
- 3) 20% ของส่วนที่เหลือจะจ่ายให้กับหน่วยงานราชทัณฑ์

4) 40% ของส่วนที่เหลือจะหักให้คู่สมรสของผู้ถูกคุมขังและบุตร ถ้าผู้ถูกคุมขังไม่มีคู่สมรสหรือบุตร เงินส่วนนี้จะจ่ายให้กับเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกกระทำโดยผู้กระทำความผิด รวมถึงความเสียหายและกองทุนค่าสินไหมทดแทนของรัฐ

5) จำนวนเงินที่คงเหลือจะฝากเข้ากองทุนส่วนตัวของผู้ถูกคุมขัง

ในประเทศออสเตรเลีย ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติค่าปรับ (Fines Amendment Bill) เพื่อแก้ไข Fines Act 1996 ที่มีอยู่เดิมให้มีอำนาจเกี่ยวกับการรวบรวมการจัดเก็บค่าสินไหมทดแทนจากผู้ถูกจำคุก และเป็นมาตรการบังคับใช้ของการจัดเก็บค่าสินไหมทดแทนภายใต้ Fines Act 1996 พระราชบัญญัติ Victims Support and Rehabilitation Act 1996 ต้องการให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดทุกคนที่ถูกลงโทษจำคุกต้องจ่ายเงินที่จัดเก็บเป็นค่าสินไหมทดแทน กรณีที่ถูกฟ้องร้อง Indictment เงินที่จัดเก็บจะเป็นจำนวน 70 เหรียญสหรัฐ ส่วนกรณีอื่นเงินที่จัดเก็บจะเป็นจำนวน 30 เหรียญสหรัฐ พระราชบัญญัติกำหนดให้จ่ายเงินเข้ากองทุนค่าสินไหมทดแทนเหยื่ออาชญากรรมเพื่อจ่ายให้กับเหยื่ออาชญากรรม

ตาม Section 18 ใน Fines Amendment Bill ได้กำหนดเพื่อเป็นประกันว่าการจัดเก็บค่าสินไหมทดแทนสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องในการลดเงินได้จากการทำงานของนักโทษ โดยอนุญาตให้หน่วยงานคืนหนี้ของมลรัฐ (State Debt Recovery Office) มีอำนาจที่จะบังคับให้มีการจ่ายค่าปรับตามที่ศาลกำหนด ซึ่งหน่วยงานนี้บังคับจัดเก็บค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดผู้ซึ่งถูกจำคุก และจะจ่ายเงินดังกล่าวไปยังกองทุนค่าสินไหมทดแทนเหยื่ออาชญากรรมโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดชดเชยและยังเป็นประโยชน์กับสาธารณะและเหยื่ออาชญากรรมด้วย

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้กระทำความผิดควรชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นอีกส่วนหนึ่งนอกจากการถูกลงโทษอื่นๆ เช่น การจำคุกที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหาย ความบาดเจ็บทุกข์ทรมาน และความเสียหายทางการเงินเหยื่ออาชญากรรมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการกระบวนกรที่เหมาะสม พระราชบัญญัติจะช่วยเป็นหลักประกันว่ากระบวนการที่กำหนดขึ้นตาม Victims Support and Rehabilitation Act 1996 จะมีผลใช้บังคับจริง ต้องการให้นับไปที่ความทุกข์ทรมานและความเสียหายที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับจากอาชญากรรมที่ควรได้รับค่าชดเชยที่เหมาะสมกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ก็เป็นหนึ่งในกระบวนการนั้น มาตรการนี้เป็นมาตรการที่จะทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับหลักประกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ดี

ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะบังคับตามคำสั่งให้มีการชดเชยจากเงินสะสมของนักโทษ ซึ่งเป็นเงินที่เป็นรายได้ของนักโทษที่เกิดจากการทำงานในระหว่าง

ที่ต้องโทษจำคุก นักโทษจะได้ค่าจ้างที่ควบคุมโดย Code du travail pour les travailleurs a domicile ซึ่งเงินค่าจ้างนี้จะไม่จ่ายให้นักโทษในทันที แต่จะถูกเก็บและลงบัญชีไว้ รายได้ของนักโทษจะถูกแบ่งออกเป็นหลายส่วนตามวัตถุประสงค์ และสามารถเบิกได้ทันทีที่นักโทษต้องการ โดยเฉพาะค่าอาหารและค่าอุปกรณ์ให้กับครอบครัวของนักโทษ และส่วนที่เหลือจะนำมาใช้เป็นหลักประกันในการจ่ายค่าปรับ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ทางกฎหมายต่อรัฐ และหากได้มีการฟ้องคดีและศาลได้มีการคำพิพากษาให้มีการชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายแล้ว เงินส่วนนี้สามารถนำมาชำระเป็นค่าชดเชยตามกฎหมายให้กับผู้เสียหายได้ โดยผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องขอคืนส่วนในเงินสะสมของนักโทษ²⁸

3.3.3 การยึดเงินประกันสำหรับหนี้ค่าชดเชย (Forfeiture of bond money for restitution obligation)

ในเมือง Westchester ใน New York เมื่อมีการละเมิดการคุมประพฤติที่ยื่นอันเป็นผลของการไม่จ่ายค่าชดเชย เจ้าพนักงานคุมประพฤติสามารถร้องขอให้มีการประกัน ศาลจะพิจารณาประกอบการที่ผู้ถูกคุมประพฤติเต็มใจที่จะมอบเงินประกันเป็นการจ่ายค่าชดเชย เมื่อมีการวางเงินประกันสำหรับค่าชดเชยแล้วการคุมประพฤติจะดำเนินต่อไป หรือในบางคดีอาจสิ้นสุดลงหากผู้ถูกคุมประพฤติไม่วางเงินประกันศาลอาจปรับเปลี่ยน โดยมีคำสั่งที่เป็นการลงโทษ เช่น Shock time หรือการบริการสาธารณะ หรือการควบคุมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นไปได้ในบางสถานการณ์อาจมีการกระตุ้นให้มีคำพิพากษาจำคุก

นอกจากนี้ใน Lillinoise ได้กำหนดให้เงินทันทันของจำเลยอาจใช้ในการจ่ายตามคำสั่งชดเชย โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้กระบวนการทันทันเพื่อให้จ่ายค่าชดเชยเมื่อผู้ซึ่งไม่ใช่จำเลยเป็นคนจัดหาเงิน

3.3.4 การเปลี่ยนคำสั่งชดเชยให้เป็นคำพิพากษาทางแพ่ง

หากผู้กระทำความผิดไม่จ่ายค่าชดเชย ศาลสามารถเปลี่ยนค่าชดเชยเป็นคำพิพากษาทางแพ่งโดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยเพื่อนำมาชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลา 10 ปี จนกว่าจะครบจำนวนค่าชดเชยที่ศาลกำหนด ในหลายมลรัฐได้อนุญาตให้คำสั่งชดเชยสามารถเปลี่ยนเป็นคำพิพากษาทางแพ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่ค่าชดเชยยังไม่ได้จ่าย โดยใน Kansas ได้กำหนดเงื่อนไขสำหรับผู้เสียหายไว้ด้วยว่าผู้เสียหายต้องจ่ายค่าใช้จ่ายศาลสำหรับการดำเนินการให้มีคำพิพากษาทางแพ่ง แต่บางรัฐคำสั่งชดเชยจะเปลี่ยนเป็นคำพิพากษาทางแพ่งในทันทีเมื่อจำเลยไม่จ่ายค่าชดเชย

²⁸ วัชร พิงชลาร์ภย์. (2539). การคุ้มครองสิทธิในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหาย ในคดีอาญา. หน้า 20.

ในหลายมลรัฐได้กำหนดให้คำสั่งชดใช้สามารถบังคับได้ โดยวิธีการเดียวกันกับคำพิพากษาทางแพ่ง แม้ว่าในบางมลรัฐจะกำหนดให้มีการบังคับดังเช่นคำพิพากษาทางแพ่งก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งชดใช้เท่านั้น เนื่องจากคำสั่งชดใช้เป็นความช่วยเหลืออันสำคัญของผู้เสียหายในการที่จะพิสูจน์ภาระในคดีแพ่ง แต่ผู้เสียหายส่วนมากก็ยังคงต้องการให้มีคำพิพากษาทางแพ่ง อันเป็นเครื่องมือในการบังคับทางแพ่ง ในหลายมลรัฐกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งชดใช้โดยต้องจัดให้ผู้เสียหายได้รับตามสิทธิที่เขามี

นอกจากนี้ ผู้พิพากษามีอำนาจที่จะมีคำสั่งทางอาญาต่อจำเลยในการกำหนดให้มีความเสียหายที่จะจ่ายให้เหยื่อเป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติ หรือการพักการลงโทษ และในหลายมลรัฐออกกฎหมายกำหนดให้สามารถเปลี่ยนคำสั่งชดใช้เป็นคำพิพากษาทางแพ่งโดยอัตโนมัติ

ใน Wisconsin ได้กำหนดว่า กรณีที่มีการคุมประพฤติแล้วไม่มีการจ่ายค่าชดใช้ตามคำสั่งศาล หากศาลได้แจ้งคำพิพากษาให้ผู้ถูกคุมประพฤติทราบเพื่อที่จะชำระค่าชดใช้ก่อนครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติแล้ว และเมื่อผู้ถูกคุมประพฤติดังไม่จ่าย หากศาลไม่มีคำสั่งขยายระยะเวลาคุมประพฤติ ศาลอาจทำคำพิพากษาสำหรับการไม่จ่ายค่าชดใช้ โดยการออกคำพิพากษานี้จะไม่มีค่าธรรมเนียม เมื่อศาลมีคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว ศาลจะแจ้งเป็นหนังสือว่าคำพิพากษาทางแพ่งได้ออกสำหรับการไม่จ่ายค่าชดใช้ คำพิพากษาในกรณีนี้มีผลบังคับได้เช่นเดียวกับคำพิพากษาทางแพ่ง

กฎหมายในหลายมลรัฐกำหนดให้มีมาตรการเฉพาะในการบังคับคำสั่งชดใช้เป็นคำพิพากษาทางแพ่ง เช่น Delaware กำหนดให้ผู้กระทำความผิดจ่าย 1 ใน 3 ของเงินทั้งหมดที่ผู้กระทำความผิดหาได้ ส่วนใน Minnesota และ Washington กำหนดให้มีการอายัดเงินในบัญชีธนาคารส่วนใน Montana และ Oklahoma ศาลอาจมีคำสั่งยึด อายัด และขายทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

ในออสเตอร์เลียได้กำหนด²⁹ ว่าหากศาลมีคำสั่งชดใช้ (Restitution) ภายใต้อำนาจ Section 52 ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องสูญเสียไปจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยกำหนดให้เป็นอำนาจที่จะเข้าไปในที่อยู่อาศัยของจำเลยเพื่อดำเนินการบังคับในกรณีที่มีความจำเป็นและมีเหตุอันควรสงสัยเพียงพอเพื่อยึดทรัพย์สิน³⁰ หรืออาจใช้วิธีการใดๆ ที่เจ้าพนักงานเห็นว่าจำเป็น เพื่อดำเนินการตามคำสั่งชดใช้ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้มูลค่าของทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหาย

²⁹ Criminal Law (Sentencing) (Victims of Crime) Amendment Bill 2007 พระราชบัญญัติแก้ไข Criminal Law (Sentencing) Act 1988.

³⁰ Criminal Law Amendment Bill 2007 Division 2A Enforcement of restitution order (2) (a).

3.4 วิธีการในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้ให้กับผู้เสียหาย

ในส่วนของการวิธีการในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้ เป็นวิธีการที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือหรืออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ วิธีการรวบรวมค่าชดใช้โดยผ่านระบบแยกต่างหาก วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยการได้รับความร่วมมือจากรัฐ วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยการออกกฎหมายให้ปฏิบัติตาม และวิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยตัวแทนรวบรวมส่วนตัว ดังนี้

3.4.1 วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยผ่านระบบแยกต่างหาก

การรวบรวมหนี้ทางการเงินตามกฎหมาย เป็นการรวบรวมค่าชดใช้และคำสั่งศาลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเงินผ่านระบบต่างหาก โดยใน Washington ได้สร้างระบบสำหรับการรวบรวมหนี้ทางการเงินตามกฎหมายของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นการรวบรวมหนี้การชดใช้ ค่าธรรมเนียมค่าสินไหมทดแทนหรืออาชญากรรม ค่าใช้จ่ายในค่าธรรมเนียมของศาลในการนัดหมายทนายความ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ศาลประเมินต่อผู้กระทำความผิด เมื่อได้มีการรวบรวมเงินจากผู้กระทำความผิด สำหรับหนี้ทางการเงินตามกฎหมายแล้ว ค่าชดใช้จะได้รับการจ่ายเป็นอันดับแรก และใน Alabama และ New Jersey ก็ได้มีการรวบรวมค่าใช้จ่ายโดยผ่านหน่วยงานต่างหากเช่นกัน โดยการรวบรวมหรือบังคับตามคำสั่งจะรวมค่าธรรมเนียม 30% ของจำนวนค่าชดใช้เพิ่มเข้าไปในจำนวนหนี้ สำนักงานทนายจังหวัดมีสิทธิที่จะได้ 75% ของค่าธรรมเนียมการรวบรวม และ 25% จะเป็นของศาลภาคสำหรับค่าใช้จ่ายในการจัดการ ใน Kansas ได้กำหนดรวบรวมค่าชดใช้ที่ต่างออกไปภายใต้กฎหมาย Kansas Attorney General มีอำนาจที่จะติดต่อรวบรวมค่าชดใช้และค่าใช้จ่ายอื่น ตัวแทนการรวบรวมจะได้ค่าธรรมเนียมถึง 33% ของจำนวนที่รวบรวม ใน California ได้กำหนดว่าถ้าจำเลยไม่เต็มใจที่จะจ่ายค่าชดใช้ให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตามคำสั่งศาล ผู้เสียหายจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ว่าจำเลยมีทรัพย์สินใดบ้าง เพื่อจะดำเนินการตามกระบวนการรวบรวมทางแพ่งต่อไป ผู้เสียหายสามารถทราบได้จากคำแถลงทรัพย์สินของจำเลย (Defendant's Statement of Assets) โดยการคัดสำเนารายการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของจำเลย การจ้างงาน ทรัพย์สิน รายได้ และความรับผิดชอบต่างๆ ของจำเลย หากจำเลยไม่จ่ายค่าชดใช้ให้กับผู้เสียหายภายใน 120 วันก่อนครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติหรือพักการลงโทษ จำเลยต้องยื่นแบบฟอร์มต่อเสมียนศาลไม่น้อยกว่า 90 วันก่อนปล่อย และการหักเงินจากค่าจ้างแรงงานของจำเลยก็เป็นวิธีการในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้จากค่าจ้างของจำเลยโดยตรงจากนายจ้าง ซึ่งสามารถหักเงินค่าจ้างได้มากที่สุดถึง 25% ของเงินค่าจ้างที่จำเลยได้รับ หรือตั้งแต่ 70 เหรียญสหรัฐต่อเดือน³¹ ใน Colorado ได้มีโปรแกรม Collections Investigators and Victim Funds ตั้งอยู่ในทุกเขตอำนาจ

³¹ Wage Garnishment Law, California Code of Civil Procedure § 760.010.

ศาล³² โดยทำหน้าที่สืบสวนทางการเงินของจำเลยและ การอนุญาตในการขยายเวลาในการจ่าย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม และค่าชดใช้ และทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบการจ่ายเงินในเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ควบคุมและรายงานการจ่ายเงินต่อศาล และยังเป็นการรับประกันว่าจะมีการปฏิบัติ อย่างเหมาะสมหากจำเลยไม่จ่ายเงิน ซึ่ง โปรแกรมนี้เป็นเครื่องมือสำหรับที่มีผลเป็นการรวบรวมหนี้ เงินต่างๆ ที่เกิดขึ้นของจำเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.2 วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยการได้รับความร่วมมือจากรัฐ

ใน 41 มลรัฐสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่จัดให้มีการช่วยเหลือทางแพ่งสำหรับเหยื่ออาชญากรรมผู้ที่มีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ใน Colorado ผู้กระทำความผิดที่มีหนี้ค่าชดใช้เป็นจำนวนมากกว่า 2,000 เหรียญสหรัฐหากผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะได้รับการคืนภาษีจากรัฐ จะมีการกำหนดให้รายได้รับคืนภาษีจะถูกส่งไปยังพนักงานคุมประพฤติ เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติ หรือเจ้าพนักงานคุมประพฤติอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจ่ายหนี้ค่าชดใช้ไปยังเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง และใน Maryland และ Wisconsin เมื่อจำเลยได้รับคำสั่งให้ชดใช้ หากจำเลยได้รับการคืนภาษีจากรัฐ กองทุนของรัฐจะเข้าแทรกแซงนำเงินที่ได้มาจัดเป็นค่าชดใช้ให้กับเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้ในบางมลรัฐได้อนุญาตให้นำเงินที่ผู้กระทำความผิดถูกลือตต่อที่ที่เป็นจำนวนมากกว่า 1000 เหรียญสหรัฐนำมาใช้ในการจ่ายค่าชดใช้ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ เช่น District court ราชทัณฑ์ โดยจะมีค่าบริการในการรับการจ่าย

3.4.3 วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยการออกหมายให้ปฏิบัติตาม

ใน California มีวิธีการออกหมายให้ปฏิบัติตาม (Writs of Execution) อนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมติดตามบังคับกับรายได้หรือสินทรัพย์ส่วนตัวของจำเลยได้ โดยผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องตามแบบฟอร์มที่กำหนด ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการออกหมายส่งไปยังเจ้าพนักงานเพื่อดำเนินการจัดเก็บเงินค่าชดใช้ การจัดเก็บตามกฎหมายนี้อนุญาตให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีทางเลือกในการจัดเก็บจากเงินในบัญชีของจำเลย จากใบเสร็จธุรกิจ หรือจากทรัพย์สินส่วนตัวของจำเลย ในการออกหมายให้ปฏิบัติตามเหยื่อต้องติดต่อผู้บริหารศาลให้ออกหมายให้ปฏิบัติตาม (Writ of Execution) และคำสั่งเปิดเผย (Order for Disclosure) ที่จะได้รับรายการทรัพย์สินของจำเลย การจ้างงาน บัญชีธนาคาร local sheriff จะเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งทรัพย์สินบางอย่างจะถูกยึดตามวิธีนี้แต่บางรายการต้องยกเว้น ซึ่งวิธีการนี้มีค่าธรรมเนียมในการดำเนินการ

³² Sections 18 – 1.3 – 401 (1) (a) (III) (C) และ 16 - 18.5 – 104.

3.4.4 วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยตัวแทนรวบรวมส่วนตัว

วิธีการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้วิธีหนึ่งคือการรวบรวมค่าชดใช้โดยตัวแทนรวบรวมส่วนตัว (Private collection agencies) แต่วิธีการนี้จะมีค่าใช้จ่ายมากขึ้นซึ่งค่าใช้จ่ายอาจสูงเกินกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ ในบางมลรัฐเจ้าหน้าที่ยุติธรรมใช้ประโยชน์จากการบริการของตัวแทนการรวบรวมส่วนตัวในการรักษาการจ่ายค่าชดใช้ โดยค่าธรรมเนียมการบริการคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ (Fee for service) เช่น 10% ของการรวบรวมค่าชดใช้ ซึ่งจะหักจากจำนวนค่าชดใช้ที่เหยื่อจะได้รับ แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ยุติธรรมทั้งหลาย และเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับ 90% ของค่าสั่งชดใช้ แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้อะไรเลย เจ้าหน้าที่ยุติธรรมต้องทำสัญญาสำหรับการบริการของตัวแทนรวบรวมส่วนตัว และกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่ากำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้ โดยวิธีการนี้สามารถรวบรวมค่าชดใช้ได้มาก

วิธีการในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้ในวิธีการต่างๆ เป็นการที่รัฐพยายามที่จะหาหนทางในการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้จากผู้กระทำความผิด โดยอาจเป็นวิธีการใดๆ ก็ตามที่ไม่ว่าผู้คิดเฉพาะกับการดำเนินการยึดทรัพย์ของจำเลยเพื่อขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลเช่นคดีแพ่ง และเมื่อดำเนินการรวบรวมหนี้ค่าชดใช้โดยผ่านวิธีการต่างๆ และหากผู้กระทำความผิดไม่จ่ายเงินค่าชดใช้ตามหนีดังกล่าว ก็จะเข้าสู่กระบวนการในการบังคับให้มีการชดใช้ต่อไป